

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2021

Jiří Schwarzer

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

**Dopady sblížení Srbska s Čínou během koronavirové
pandemie na srbsko-unijní vztahy pohledem expertů**

Bakalářská práce

Autor práce: Jiří Schwarzer

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: Mgr. Barbora Chrzová

Rok obhajoby: 2021

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 29. 4. 2021

Jiří Schwarzer

Bibliografický záznam

Schwarzer, Jiří. *„Dopady sblížení Srbska s Čínou během koronavirové pandemie na srbsko-unijní vztahy pohledem expertů.“* Bakalářská práce, Univerzita Karlova, 2021.

Rozsah práce: 79 463 znaků

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou expertní diskuse ohledně dopadů sbližování Srbska s Čínou během koronavirové pandemie na srbsko-unijní vztahy. Práce na základě diskuse určuje různé typy interpretace těchto dopadů a analyzovaní experti jsou do nich rozřazeni. V první kapitole se práce věnuje historickému kontextu srbské zahraniční politiky od pádu režimu Slobodana Miloševiče do současnosti. Je zde zahrnuta cesta Srbska k integraci do Evropské unie a počátky vlivu Číny v této zemi. V druhé kapitole se práce věnuje koronavirové pandemii v Srbsku od vyhlášení nouzového stavu v březnu 2020 a popisuje průběh pandemie a kroky EU a Číny vůči Srbsku během této doby. V třetí kapitole je analyzována expertní diskuse ohledně dopadů sbližování Srbska s Čínou během koronavirové pandemie na srbsko-unijní vztahy. V této kapitole práce také zkoumá možný vliv institucionálního zakotvení expertů na jejich názory.

Annotation

This bachelor's thesis focuses on the analysis of the expert debate on the impacts of Serbia's increased cooperation with China during the coronavirus pandemic on Serbian-EU relations. Different types of interpretation of these impacts are identified based on the analysis and experts are assigned into them. The first chapter deals with the historical context of Serbian foreign policy from the fall of the regime of Slobodan Milosević to the present. It covers Serbia's path to integration into the European Union and the beginnings of China's influence in the country. The second chapter deals with the coronavirus pandemic in Serbia since the declaration of a state of emergency in March 2020. It describes the course of the pandemic and the actions of the EU and China towards Serbia during the pandemic. The third chapter analyzes the expert debate on the effects of Serbia's increased cooperation with China during the coronavirus pandemic on Serbian-EU relations. In this chapter, the thesis also examines the possible influence of the institutional linkages of these experts on their opinions.

Klíčová slova

Srbsko, Čína, Evropská unie, pandemie COVID-19, vztahy, vazby, analýza expertní diskuse

Keywords

Serbia, China, European Union, COVID-19 pandemic, relations, linkages, analysis of expert debate

Title

Impacts of increased cooperation between Serbia and China during the coronavirus pandemic on EU-Serbian relations from the perspective of experts

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí práce Mgr. Barboře Chrzové za odborné vedení, skvělé rady a trpělivost, které mi věnovala v průběhu zpracování této práce.

Obsah

Úvod	9
Zdroje a literatura.....	10
Historický kontext srbské zahraniční politiky	12
Srbská zahraniční politika.....	12
Srbsko na cestě evropské integrace.....	13
Vliv Číny v Srbsku.....	16
Koronavirová pandemie	20
Vývoj situace v Srbsku	20
Odras pandemie v srbských médiích	23
Kroky EU a Číny vůči Srbsku v době koronavirové pandemie.....	24
Analýza expertní diskuse o vlivu srbsko-čínského sblížení na srbsko-unijní vztahy během koronavirové pandemie.....	27
Zastánci srbsko-čínské spolupráce.....	28
Neutrální postoj v otázce srbsko-čínských vztahů.....	30
Kritici srbsko-čínských vztahů	32
Výsledky analýzy.....	37
Závěr	38
Summary.....	39
Seznam použité literatury	41

Úvod

Na konci roku 2019 se v Číně objevil nový typ koronaviru COVID-19 a o několik měsíců později se rozšířil i do Evropy. Většina západních zemí přijala striktní opatření za účelem omezení šíření viru, což vneslo i významné změny do mezinárodního dění. Srbská republika si před začátkem koronavirové pandemie v březnu 2020 udržovala vztahy se světovými velmocemi pomocí politiky čtyř pilířů (spolupráce se čtyřmi světovými velmocemi – Evropskou unií, Spojenými státy, Ruskem a Čínou) a byla na složité cestě k integraci do Evropské unie. Kromě tradičního ruského vlivu v posledním desetiletí rostl výrazně i vliv čínský. Aleksandar Vučić, který je u moci od roku 2014, koncentruje srbskou moc ve svých rukou. Pod jeho vedením kleslo Srbsko v indexu demokracie od Nations in Transit na úroveň „hybridního režimu“.¹ Srbsko se také dostalo z pozice „favoritů evropské integrace“, ve které bylo společně s Černou Horou, s plány připojení k EU do roku 2025, na pozici kritizovaného kandidáta, který zaostává pozadu a ztrácí na demokratičnosti.² Během koronavirové pandemie začalo Srbsko utužovat své vztahy s Čínou a nespolehalo na pomoc od EU.

Práce se zabývá analýzou expertní diskuse ohledně čínského vlivu v Srbsku během koronavirové pandemie. Cílem práce je přinést lepší porozumění tématu, protože je čerstvé a zatím nepříliš probádané. Práce si klade dvě výzkumné otázky: Jak se liší názory expertů na dopady sbližování Srbska s Čínou během koronavirové pandemie na srbsko-unijní vztahy? Jak jsou názory expertů ovlivněny jejich institucionálními vazbami? Metodologickým rámcem je kritická analýza debaty expertů na srbsko-čínské a srbsko-unijní vztahy. Časové vymezení práce je v rámci nastínění historického kontextu od pádu režimu Slobodana Miloševića, tedy roku 2000 až do dubna 2021, přičemž hlavní důraz se pro zodpovězení výzkumných otázek klade na období od března 2020, kdy v Srbsku vypukla krize koronavirové pandemie, až do dubna 2021. Hlavním teritoriálním vymezením je území Srbska, avšak relevantní bude taktéž území celé Evropy.

¹ Aleksandar Ivković, „Reports cited by Serbia in response to Freedom House show an even darker image of democracy in the country“, *European Western Balkans*, 26. května 2020, <https://europeanwesternbalkans.com/2020/05/26/reports-cited-by-serbia-in-response-to-freedom-house-show-an-even-darker-image-of-democracy-in-the-country/> (staženo 29. dubna 2021).

² Vedran Dzihic, „Serbia Must Choose Soon Between Despotism and Rational State“, *Balkan Insight*, 7. září 2020, <https://balkaninsight.com/2020/09/07/serbia-must-choose-soon-between-despotism-and-rational-state/> (staženo 29. dubna 2021).

Práce v rámci analýzy expertní debaty využívá konceptu „linkages“, neboli vazeb. Autoři Bieber a Tzifakis koncept vazeb vysvětlují takto: „Uplatňování vlivu regionální moci nebo velmoci na politiku malé moci předpokládá navázání vazeb mezi nimi. Vazby nejsou pouhými body propojení mezi aktéry. Jak vysvětlují Levitsky a Way (2010, s. 45), vazby usnadňují přenos myšlenek a norem a ovlivňují zájmy, priority a schopnosti aktérů. Vazby vytvářejí příležitosti a omezení a vytvářejí výhody a náklady, a tak vytvářejí vztahy vzájemné závislosti (Keohane and Nye, 2012, p. 8).“³ Bieber a Tzifakis klasifikují vazby do tří analytických sektorů: vojensko-politický, ekonomický a společenský.⁴ Koncept vazeb se využívá hlavně v kontextu států, dá se však přenést i na jednotlivce. V rámci analýzy diskuse budu zohledňovat vazby, které mnou analyzovaní experti mají na různé instituce, bude se tedy jednat hlavně o společenské vazby v pracovní či vzdělávací oblasti. Po identifikování vazeb jednotlivých expertů se pokusím vyhodnotit, jestli a jaký mají vliv na jejich názory.

Práce je rozdělena na tři hlavní kapitoly. V první nastíním pozici Srbska v mezinárodním dění po pádu režimu Slobodana Miloševića. Důraz je kladen na rysy srbské zahraniční politiky, náročnou cestu Srbska k evropské integraci a vliv Číny v Srbsku. V druhé kapitole se přenesu již na dobu koronavirové pandemie. Zkoumá postup srbské vlády během krize a kroky dvou relevantních velmocí, Evropské unie a Číny, vůči Srbsku. Součástí je také podkapitola „odraz pandemie v srbských médiích“. Jelikož však neumím srbsky, opírá se tato část o sekundární literaturu a existující anglojazyčné analýzy. Závěrečná kapitola se věnuje analýze expertní diskuse odehrávající se v anglickém jazyce, tedy v mezinárodním prostoru. Analyzované názory a typy argumentů jsou rozřazeny do kategorií a vyhodnoceny. Po analýze jsem schopen odpovědět na otázku, jaký mělo sblížení Srbska s Čínou během koronavirové pandemie dopad na srbsko-unijní vztahy.

Zdroje a literatura

Téma mé bakalářské práce je velice čerstvé, potýkám se tedy s nedostatkem odborné literatury. Má zdrojová základna je převážně sestavena z článků a reportů z různých nevládních institucí a think tanků. V první kapitole *Historický kontext srbské zahraniční politiky* se mohu

³ Florian Bieber a Nikolaos Tzifakis, eds., *The Western Balkans in the World: Linkages and Relations with Non-Western Countries* (1st ed.). (London: Routledge, 2019), 5.

⁴ Bieber, Tzifakis, *The Western Balkans*, 5-6.

opírat o odbornou literaturu, hlavně knihy, protože je z pohledu dostupnosti literatury specifická a probírané téma není čerstvé. K nastínění srbské zahraniční politiky mi v první kapitole velice pomohla kniha od autorů Soerena Keila a Bernarda Stahla s názvem „*The Foreign Policies of Post-Yugoslav States: From Yugoslavia to Europe*“.⁵ V knize se nachází mnoho cenných informací a různé etapy srbské zahraniční politiky jsou zde velice dobře popsány. V podkapitole *Srbsko na cestě evropské integrace* jsem používal velice často zdroje přímo od Evropské unie, ať už ve formě webových stránek, reportů či tiskových zpráv. Dalším důležitým zdrojem byl report od International Crisis Group s názvem „Relaunching the Kosovo-Serbia Dialogue“, ve kterém je detailně popsán průběh kosovsko-srbského dialogu. V podkapitole *Vliv Číny v Srbsku* jsem se opíral o policy paper s názvem „*Empty shell no more: China's growing footprint in Central and Eastern Europe*“, publikovaný českou nevládní organizací Asociace pro mezinárodní otázky v rámci platformy China Observers in Central and Eastern Europe (CHOICE), jež monitoruje čínský vliv v zemích střední a východní Evropy. Dále jsem pro toto téma využil knihu „*The Western Balkans in the World: Linkages and Relations with Non-Western Countries*“ od autorů Biebera a Tzifakise.⁶ Celkově jsem použil mnoho publikací od Prague Security Studies Institute v rámci programu *Western Balkans at the Crossroads*, který se zabývá vlivem vnějších aktérů v zemích západního Balkánu, což je velice úzce spjata s tématem mé bakalářské práce. Ke zmapování srbského obchodu jsem použil stránky delegace EU v Srbsku, kde je detailně popsán srbský zahraniční obchod za poslední roky. V podkapitole *odraz pandemie v srbských médiích* byl velice užitečný report od OSCE s názvem „*Analysis of the media coverage of the coronavirus pandemic in Serbia*“, ve kterém je popsáno vystupování čínských představitelů v srbských médiích. V pozdějších kapitolách jsou z důvodu čerstvosti probíraných témat velice důležitými zdroji mediální články, zejména portály *Balkan Insight*, *Euractiv*, *European Western Balkans* a *Radio Free Europe/Radio Liberty*. Využil jsem však hojně také mezinárodní zpravodajské portály, jako například *Reuters*, *BBC* či *Al Jazeera*.

⁵ Soeren Keil a Bernard Stahl, eds., *The Foreign Policies of Post-Yugoslav States: From Yugoslavia to Europe* (London: Palgrave Macmillan, 2014), <https://link.springer.com/book/10.1057%2F9781137384133#about> (staženo 14. března 2021)

⁶ Bieber, Tzifakis, *The Western Balkans*

Historický kontext srbské zahraniční politiky

Srbská zahraniční politika

V roce 2000 padl režim Slobodana Miloševiče a Svazová republika Jugoslávie (SRJ), tvořena Srbskem a Černou Horou, se ocitla na cestě k demokratizaci. Mezi lety 2000-2003 usiloval premiér Zoran Đinđić o integraci do EU a byl ochoten splnit požadavky Západu ohledně srbské válečné minulosti. Tehdejší ministr obrany Boris Tadić dokonce prosazoval integraci Srbska a Černé Hory do NATO.⁷ V roce 2003 se SRJ transformovala do Státního společenství Srbsko a Černá Hora (SsSČH), avšak o tři roky později v roce 2006 vyhlásila republika Černá Hora nezávislost na základě referenda a Srbsko ji uznalo, SsSČH se tak rozpadlo a tím byl podepsán definitivní konec Jugoslávie. O dva roky později vyhlásila nezávislost srbská provincie Kosovo, jež byla v té době spravována Organizací spojených národů a v minulosti v letech od 1946 do 1990 byla autonomní provincií v rámci Socialistické federativní republiky Jugoslávie. Srbsko nezávislost Kosova odmítá uznat dosud. Premiérem byl mezi lety 2004 a 2008 Vojslav Koštunica, jež kritizoval postoj EU ke Kosovu, odmítal prioritizaci evropské integrace a uznání zodpovědnosti za zločiny v době vládnutí Miloševiče.⁸ V roce 2006 se Srbsko připojilo k programu NATO Partnerství pro mír, do samotné organizace však zatím nevstoupilo a ani se k tomu nechystá, protože NATO má v Srbsku špatnou pověst kvůli bombardování Jugoslávie během války o Kosovo v roce 1999. V roce 2008 vznikla nová vláda pod vedením Demokratické strany (DS) Borise Tadiće, jež byl v té době prezidentem Srbska. V době vlády DS byl Tadić jedním z nejsilnějších politických osobností v Srbsku, široce prosazoval integraci do EU a usmíření se sousedními státy, na druhou stranu však váhal se členstvím v NATO.⁹ Srbsko také udržovalo dobré vztahy s Ruskem, což bylo výsledkem zahraniční politiky čtyř pilířů, již definoval tehdejší prezident Tadić: spolupráce s EU, Spojenými státy, Ruskem a Čínou.¹⁰ V roce 2012 vyhrála volby Srbská progresivní strana (SNS) a prezidentem se stal Tomislav Nikolić, který kvůli tomu odstoupil z funkce předsedy SNS, jímž se nově stal Aleksandar Vučić. SNS vyhrála všechny tři následující volby v letech

⁷ Keil, Stahl, eds., *The Foreign Policies of Post-Yugoslav States*, 154.

⁸ Keil, Stahl, eds., *The Foreign Policies of Post-Yugoslav States*, 156.

⁹ Ibid, 157.

¹⁰ Strahinja Subotić a Miloš Janjić, „What have we learned from the COVID-19 crisis in terms of Sino-Serbian relations?“. *Policy Brief, European Policy Center* (duben 2020): 1, <https://cep.org.rs/wp-content/uploads/2020/04/What-have-we-learned-from-the-COVID-19-crisis-in-terms-of-Sino-Serbian-relations.pdf> (staženo 29. března 2021).

2014, 2016 a 2020. Vučić, jenž byl mezi lety 2014 a 2017 premiérem, vyhrál v roce 2017 prezidentské volby a stal se nejmocnějším politikem v Srbsku. Jako předseda nejsilnější strany v Srbsku, premiér a poté prezident koncentruje moc ve svých rukách. Vučićova SNS je oficiálně proevropská a snažila se o integraci do EU, v roce 2020 však pokrok stagnoval¹¹ a Srbsko se nadále drží politiky čtyř pilířů.

Srbsko bylo v roce 1999 bombardováno jednotkami NATO během války o Kosovo, toto bombardování bylo provedeno bez souhlasu OSN. V této době se za Srbsko postavilo Rusko, nezávislost Kosova neuznává a stavělo se proti intervenci NATO. Za to se Srbsko odvděčilo podporou ruské zahraniční politiky včetně nepřipojení se k protiruským sankcím po invazi Donbasu a anexi Krymu, zintenzivnění unijních sankcí proti Rusku upevnilo ekonomické vazby mezi těmito dvěma zeměmi.¹² Rusko a Srbsko sdílí také mnohé kulturní a náboženské vazby, v současnosti však srbští představitelé vyzdvihují nejvíce spolupráci s Čínou, která stejně jako Rusko také plně podporuje Srbsko ve sporu o Kosovo. Spor o nezávislost Kosova je velice podobný situaci mezi Čínou a Taiwanem či Hong Kongem, Srbsko čínskou zahraniční politiku podporuje a plně uznává politiku jedné Číny. Otázka ohledně situace Kosova se jeví jako problém pro Evropskou unii, jež povolí Srbsku a Kosovu vstup do jejího bloku pouze pokud tyto spory mezi sebou vyřeší.¹³

Srbsko na cestě evropské integrace

Členské státy EU se společně se zeměmi Balkánu v roce 2003 podle Soluňské agendy zasadily, že se budou snažit o připojení balkánských zemí k EU. V roce 2008 přijaly členské státy EU evropské partnerství pro Srbsko a v roce 2009 podalo Srbsko oficiálně přihlášku. V březnu roku 2012 dostalo Srbsko oficiálně status kandidáta pro připojení do Evropské unie. V září roku 2013 vešla v platnost dohoda o stabilizaci a přidružení (SAA) mezi EU a Srbskem.

¹¹ European Commission, „Key findings of the 2020 Report on Serbia“, zveřejněno 6. října 2020. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/country_20_1792 (staženo 18. dubna 2021).

¹² Hartwell, Christopher a Katarzyna Sidlo, „Serbia’s cooperation with China, the European Union, Russia and the United States of America“, *Policy Department, Directorate-General for External Policies, European Parliament*, (2017): 10, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ab5192c5-de27-11e7-a506-01aa75ed71a1> (staženo 29. dubna 2021).

¹³ European Commission, „A credible enlargement perspective for and enhanced EU engagement with the Western Balkans“, *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions* (6. února 2018, Strasbourg): 4, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-credible-enlargement-perspective-western-balkans_en.pdf (staženo 18. dubna 2021).

Tato dohoda vytváří rámec pro proces stabilizace a přidružení, jenž má jako dlouhodobá politika připravit země k členství v EU dosažením cílů v oblasti politiky a ekonomiky. První mezivládní konference mezi EU a Srbskem proběhla v roce 2014, EU zde představila svůj rámec pro jednání se Srbskem. V roce 2018 vydala Evropská komise novou strategii pro země západního Balkánu (ZB), ve které představila optimistický výhled pro Srbsko a Černou Horu, podle něhož by se tyto země mohly připojit k Evropské unii do roku 2025.¹⁴ To se však momentálně nejeví příliš realisticky, protože zpráva Evropské komise z roku 2020 ohledně naplňování cílů pro připojení k EU shledala, že Srbsko cíle naplňuje velice pomalu, v roce 2020 země dosáhla pouze limitovaného pokroku.¹⁵

V případě zemí západního Balkánu je připojení k Evropské unii o něco náročnější než například u zemí střední Evropy. Součástí jejich procesu SAA jsou mimo kodaňských kritérií také post-konfliktní kritéria. Spolupráce s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY) byla pro Evropskou unii jedna z důležitých podmínek pro připojení Srbska a Chorvatska k EU.¹⁶ V roce 2011 navíc EU představila rozšiřovací strategii, podle níž se v procesu vyjednávání nejdříve začalo s otázkou právního státu. Větší pozornost se věnovala organizovanému zločinu a korupci. V roce 2013 představila EU novou rozšiřovací strategii, ve které bylo zakomponováno 5 základních oblastí, které měly přednost před ostatními. Těmi jsou otázky právního státu, správa ekonomických záležitostí, posilování demokratických institucí, základní lidská práva a udržování dobrých vztahů se sousedními státy.¹⁷ Dalším problémem pro Srbsko je spor o Kosovo, Evropská unie se již delší dobu snaží o navázání dialogu mezi těmito zeměmi, momentálně však pokusy stagnují.

¹⁴ Richard Grieson, Julia Gruebler a Mario Holzner, „Western Balkans EU Accession: Is the 2025 Target Date Realistic?“, *wiiw Policy Note/Policy Report* č. 22 (květen 2018): 2, <https://wiiw.ac.at/western-balkans-eu-accession-is-the-2025-target-date-realistic--dlp-4526.pdf> (staženo 18. dubna 2021).

¹⁵ European Commission, *Key Findings*.

¹⁶ Miloš Petrović, „EU integration process of Serbia: a vicious circle of high politics?“, *Review of International Affairs* 70, č. 1175 (2019): 29, <https://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=shib&custid=s1240919&direct=true&db=poh&AN=139996706&site=eds-live&scope=site&lang=cs> (staženo 18. dubna 2021).

¹⁷ Velina Lilyanova, „The Western Balkans and the EU Enlargement and challenges“, Briefing, *European Parliamentary Research Service* (září 2016): 2–3, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/589791/EPRS_BRI\(2016\)589791_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/589791/EPRS_BRI(2016)589791_EN.pdf) (staženo 18. dubna 2021).

Po tom, co Kosovo vyhlásilo v roce 2008 nezávislost, požádalo Srbsko Valné shromáždění OSN o vyžádání poradního stanoviska od Mezinárodního soudního dvora o zákonnosti vyhlášení kosovské nezávislosti z roku 2008. Soud neshledal žádné porušení mezinárodního práva Kosovem. OSN poté uvítala řešení praktických problémů, které ovlivňují životy dotčených tímto sporem, nikoliv však řešení otázky nezávislosti Kosova.¹⁸

Rozhovory mezi Srbskem a Kosovem začaly v roce 2011 pod záštitou EU. Byly navrženy tak, aby přiměly Srbsko postupně přijímat autoritu kosovské vlády nad celým jejím územím, aniž by výslovně upozorňovaly na otázku statusu Kosova. Vyřešilo se například cestování mezi oběma státy, jež bylo předtím velice komplikované.¹⁹ Další fáze těchto rozhovorů mezi lety 2012 a 2013 proběhla na úrovni premiérů obou zemí. Projednávala se zde otázka integrace Srbů do kosovské vlády a zrušení paralelních srbských institucí v Kosovu. Tyto rozhovory vedly k vytvoření Bruselské dohody v dubnu roku 2013. Ta měla zajistit integraci oblastí se srbskou většinou a zajistit jim určitou míru autonomie. Otázka statusu Kosova zde nezazněla.²⁰ Mezi lety 2014 a 2015 začala tehdejší vysoká představitelka pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Federica Mogherini nové kolo dialogu, jehož účelem bylo přimět Kosovo k implementaci větší míry autonomie pro oblasti se srbskou většinou tak, jak se k tomu zavázalo v Bruselské dohodě. Zatím se tak však nestalo.²¹

Při posledních tajných rozhovorech v roce 2018 se za přítomnosti Federicy Mogherini projednávala nezávislost Kosova.²² Tyto rozhovory se však přerušily kvůli zprávám o údajných dohodách ohledně výměny území, a poté, co Kosovo uvalilo 100% daň na srbský dovoz.²³ V roce 2019 se představitelé Srbska a Kosova obrátili na Spojené státy, aby mezi nimi vedly rozhovory. USA úspěšně přinutily Kosovo zrušit uvalenou daň na srbský dovoz.²⁴ EU se obávala zkomplikování vztahů mezi Kosovem a Srbskem kvůli americkému vlivu a v červnu roku 2020 jmenovala EU Miroslava Lajčáka jako svého vlastního Zvláštního zmocněnce pro

¹⁸ International Crisis Group, „Relaunching the Kosovo-Serbia Dialogue“, Europe Report N°262 (25. leden 2021): 4, https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/262-kosovo-serbia-dialogue_0.pdf (staženo 18. dubna 2021).

¹⁹ International Crisis Group, *Relaunching*, 4–5.

²⁰ *Ibid*, 5.

²¹ International Crisis Group, *Relaunching*, 6–7.

²² *Ibid*, 7.

²³ „EU: Serbia-Kosovo Talks 'Back On Track' After Virtual Meeting Between Leaders“, *Radio Free Europe/Radio Liberty*, 12. června 2020, <https://www.rferl.org/a/leaders-of-kosovo-serbia-to-hold-talks-in-eu-effort-to-reboot-dialogue/30721718.html> (staženo 18. dubna 2021).

²⁴ International Crisis Group, *Relaunching*, 8.

kosovsko-srbský dialog, jenž měl být protipólem amerického protějšku Richarda Grenella.²⁵ Kosovo a Srbsko se dohodly o pokračování dialogu v roce 2021.²⁶

Kromě sporu s Kosovem se Srbsko bude muset věnovat důležité otázce právního státu. Srbsko zatím neimplementovalo zásadní reformy v oblastech jako například nezávislost soudnictví a svoboda projevu²⁷ a také se bude muset vzdát dohody o volném obchodu s Ruskou federací před připojením k Evropské unii.²⁸ Srbsko zatím otevřelo 18 ze 35 kapitol EU acquis. Podle zprávy Evropské komise z roku 2020 nedosáhlo Srbsko za sledovanou dobu moc velkého pokroku, nejvíce pokročilo v ekonomické otázce. Reformy soudnického systému byly v roce 2020 pozastaveny a v otázce svobody projevu je Srbsko pozadu. Zaznamenány byly výhrůžky a násilí proti nezávislým novinářům, přičemž většina srbských médií je ovládána státem.²⁹

Vliv Číny v Srbsku

V roce 2009 podepsalo Srbsko během prezidenství Borise Tadiče strategickou technickou dohodu s Čínou. Hlavním srbským aktérem mezistranické spolupráce s Čínou byl bývalý ministr zahraničních věcí Vuk Jeremić, jenž se také později stal předsedou Valného shromáždění OSN (2012-2013). Zastával také poradenskou funkci v čínské firmě CEFC.³⁰ Od roku 2012 po vítězství strany SNS ve volbách propaguje čínské zájmy v Srbsku hlavně nynější prezident Aleksandar Vučić. To se mu daří skrz propagaci různých čínských investic a půjček.³¹ Dalším důležitým aktérem je Socialistická strana Srbska, jejíž místopředseda je národním koordinátorem pro platformu 17+1.³² V roce 2016 navštívil čínský prezident Xi

²⁵ Srećko Latal, „The Western Balkans: Between the EU and a Hard Place“, Policy paper, *Prague Security Studies Institute* (září 2020): 11, https://www.pssi.cz/download//docs/8326_the-western-balkans-between-the-eu-and-a-hard-place.pdf (staženo 18. dubna 2021).

²⁶ „The EU-facilitated Belgrade-Pristina Dialogue in 2020“, *European Union External Action Service*, 4. ledna 2021, https://eeas.europa.eu/diplomatic-network/eu-facilitated-dialogue-belgrade-pristina-relations/91123/eu-facilitated-belgrade-pristina-dialogue-2020_en (staženo 18. dubna 2021).

²⁷ „Rule of law kills Serbia-EU talks for this year“, *Euractiv*, 4. prosince 2020, https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/rule-of-law-kills-serbia-eu-talks-for-this-year/ (staženo 18. dubna 2021).

²⁸ Grieveson, Grübler, Holzner, *Western Balkans EU Accession*, 18.

²⁹ European Commission, *Key Findings*.

³⁰ Ivana Karásková, Alicja Bachulska, Ágnes Szunomár, Stefan Vladislavljev, eds., *Empty shell no more: China's growing footprint in Central and Eastern Europe*. (Prague: Association for International Affairs (AMO), 2020): 25, https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2020/04/CHOICE_Empty-shell-no-more-4.pdf (staženo 18. dubna 2021).

³¹ *Ibid*, 25.

³² *Ibid*, 25–26.

Jinping Srbsko a obě země spolu uzavřely všeobecné strategické partnerství, což je to nejdůležitější možné partnerství, které s Čínou lze uzavřít. Tento dokument opakoval obsah partnerství z roku 2009 a zdůrazňoval důležitost navazování dalších politických, ekonomických a společenských vazeb.³³ Srbsko již několikrát hostilo představitele Čínské komunistické strany (CCP), například v říjnu 2019 navštívila zemi delegace CCP v čele s Yangem Xiaodem, ředitelem Národní kontrolní komise. Delegace se setkala se srbským prezidentem, premiérkou Anou Brnabičovou a viceprezidentem SNS Markem Đuričem, jenž delegaci hostil. Cílem bylo zrealizovat předešlé dohody a zintenzivnit spolupráci mezi oběma zeměmi. Během schůzky obě strany vychvalovaly silné přátelské vztahy nejen mezi Srbskem a Čínou, ale také mezi stranami SNS a CCP.³⁴ Marko Đurić Čínu v roce 2019 několikrát navštívil a stal se jedním z nejhlasitějších podporovatelů Číny ve své straně. Plně podpořil například Čínskou reakci na demonstrace v Hong Kongu.³⁵

Jedním z nejdůležitějších milníků ve vlivu Číny v Srbsku se dá považovat rok 2012, kdy Čína spustila platformu 16+1 (Čína + země střední a východní Evropy), nyní po připojení Řecka 17+1. Tato platforma slouží k ekonomické spolupráci mezi zeměmi střední a východní Evropy (spolu s Řeckem) a Čínou. Rok na to Čína spustila projekt Nové Hedvábné stezky (Belt and Road Initiative, BRI), jenž má za úkol propojit africký, asijský a evropský kontinent a vybudovat síť infrastruktury a ekonomické spolupráce.³⁶ Země západního Balkánu zde hrají poměrně důležitou roli, protože se nacházejí na křižovatce mezi dvěma důležitými trasami pro projekt BRI, Novým euroasijským pozemním mostem a Námořní hedvábnou stezkou. Země západního Balkánu jsou také zeměmi post-socialistickými, kterým se ekonomicky v posledních několika dekádách moc nedařilo. Propojení těchto zemí a navázání nových vazeb mezi nimi je jedním z cílů projektu BRI.³⁷ V rámci platformy 17+1 se každoročně pořádají sjezdy všech zúčastněných zemí, v roce 2014 hostil tento sjezd Bělehrad. Srbsko osobní

³³ Subotić, Janjić, *What have we learned*, 2.

³⁴ Milica Stojanovic, „Chinese and Serbian Ruling Parties Pledge ‘All-Time’ Friendship“, *Balkan Insight*, 14. října 2019, <https://balkaninsight.com/2019/10/14/chinese-and-serbian-ruling-parties-pledge-all-time-friendship/> (staženo 18. dubna 2021).

³⁵ Karásková, Bachulska, Szunomár, Vladislavljev, eds., *Empty Shell No More*, 26.

³⁶ Belt and Road Initiative, „Belt and Road Initiative“, Oficiální stránky projektu Belt and Road. <https://www.beltroad-initiative.com/belt-and-road/> (staženo 18. dubna 2021).

³⁷ Bieber, Tzifakis, *The Western Balkans*, 209.

návštěvu prezidenta Xi Jinpinga v roce 2016 bralo za známku toho, že je jednou z nejspolehlivějších zemí v rámci 17+1.³⁸

Co se však týče vzájemného obchodu, Čína v Srbsku ani zdaleka nefiguruje na prvním místě v pořadí států dle největšího obrátu. To dlouhodobě obsazuje Evropská unie, mezi lety 2010-2018 skoro 70 % kumulativních přímých zahraničních investic (PZI) proudilo do Srbska z EU. Rusko bylo na druhém místě a Čína až na pátém.³⁹ V srbském importu byla EU také suverénně na prvním místě, v roce 2019 činila 63.6 % veškerého dovozu, Čína oproti tomu pouze 9.4 %.⁴⁰ V oblasti exportu ze Srbska EU opět dosáhla prvního místa, v roce 2019 bylo 64.3 % produktů ze Srbska vyvezeno do zemí EU, do Číny to bylo 0.4 % produktů.⁴¹ Z těchto dat lze vyvodit, že je EU jednoznačně nejdůležitějším obchodním partnerem pro Srbsko. Srbská veřejnost však více sympatizuje s Ruskem a Čínou. Podle průzkumu veřejného mínění z roku 2018 60 % dotazovaných mělo kladné názory na Rusko, 56 % na Čínu a pouze 27 % na EU.⁴² V roce 2020 se 51 % dotazovaných vyslovilo proti vstupu do EU, 46 % se vyslovilo pro. Pouze 3 % dotazovaných však považuje EU za největšího sponzora.⁴³ Evropská unie je nejpodstatnějším poskytovatelem finanční pomoci, mezi lety 2000 a 2018 pomohla EU Srbsku částkou přes 3,688 miliardy eur a také poskytla půjčky v hodnotě přes 4,3 miliardy eur.⁴⁴ Čína do roku 2017 investovala do Srbska více než 1 miliardu eur, většinou ve formě půjček,

³⁸ Karásková, Bachulska, Szunomár, Vladisavljev, eds., *Empty Shell No More*, 22.

³⁹ „FDI to Serbia“, Webová stránka informující o přímých zahraničních investicích Srbska, *The Delegation of the European Union to the Republic of Serbia*, <http://europa.rs/serbia-and-the-eu/trade/fdi-in-serbia/?lang=en> (staženo 18. dubna 2021).

⁴⁰ „SERBIA – EU TRADE LIBERALISATION“, Webová stránka informující o obchodu Srbska, *The Delegation of the European Union to the Republic of Serbia*, <http://europa.rs/serbia-and-the-eu/trade/?lang=en> (staženo 18. dubna 2021).

⁴¹ Ibid.

⁴² National Democratic Institute, „*Between East and West: Public Opinion & Media Disinformation in the Western Balkans*“, Public opinion research, (25. ledna 2019): formát bez číslovaných stran, 8. strana dokumentu s nadpisem „SERBIA: RUSSIA AND CHINA ARE SEEN MOST FAVORABLY AMONG FOREIGN ACTORS“, https://www.ndi.org/sites/default/files/Download%20Report_1.pdf (staženo 18. dubna 2021).

⁴³ „Poll: Russia and China are Serbians’ ‘best friends’“, *Euractiv*, 23. listopadu 2020, https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/poll-russia-and-china-are-serbians-best-friends/ (staženo 18. dubna 2021).

⁴⁴ „EU ASSISTANCE TO SERBIA“, Webová stránka informující o pomoci EU Srbsku. *The Delegation of the European Union to the Republic of Serbia*, <https://europa.rs/eu-assistance-to-serbia/?lang=en> (staženo 18. dubna 2021).

využitých zejména k financování dopravní infrastruktury a energetických projektů.⁴⁵ V roce 2014 byl postaven čínsko-srbský Most přátelství v Bělehradě za 260 milionů dolarů. Čínská ocelářská firma také koupila v roce 2016 ocelárnu ve městě Smederovo za 46 milionů eur.⁴⁶ Od roku 2017 občané ČLR nepotřebují vízum pro vycestování do Srbska.⁴⁷

Zahraniční politika této země se za posledních 20 let většinu času soustředovala na integraci do Evropské unie, ale zároveň také o ctění politiky čtyř pilířů. Balancování mezi čtyřmi velmocemi je pro tak malý stát těžké, a pokud Srbsko bude nadále usilovat o integraci do Evropské unie, bude muset politiku čtyř pilířů opustit. Nevyřešená otázka Kosova, stále se stupňující vliv Číny v Srbsku a snižující se demokratičnost pod vládou SNS jsou palčivými problémy jak pro Srbsko, tak Evropskou unii.

⁴⁵ Plamen Tonchev, „China's road: into the Western Balkans“, *The European Union Institute for Security Studies* (únor 2017): 2, <https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief%203%20China%27s%20Silk%20Road.pdf> (staženo 18. dubna 2021).

⁴⁶ Ibid, 2.

⁴⁷ Wang Huijuan, „Feature: Eased visa policies boost exchanges, cooperation between China, Balkan nations“, *Xinhua*, 4. července 2018, http://www.xinhuanet.com/english/2018-07/04/c_137301602.htm (staženo 18. dubna 2021).

Koronavirová pandemie

Vývoj situace v Srbsku

První případ nákazy virem COVID-19 zaznamenalo Srbsko 6. března 2020.⁴⁸ Srbsko se zařadilo do skupiny evropských zemí, které měly nejmenší počty nakažených na 1000 obyvatel během první vlny pandemie.⁴⁹ Podle Organizace spojených národů zareagovaly srbské autority na první vlnu pandemie dobře a včas.⁵⁰ Propuknutí koronavirové krize v Srbsku však předcházelo vtípkování prezidenta Vučiće ohledně externího využití alkoholu pro neutralizaci viru samotného. Prezident prohlásil, že mu to dává další záminku k tomu, aby si dopřál sklenku denně.⁵¹ Srbský ministr zahraničních věcí Ivica Dačić také uvedl možnost, že koronavirová krize je zahraniční spiknutí proti druhé největší ekonomice světa, Číně.⁵²

Dne 15. března deklarovala srbská vláda nouzový stav kvůli situaci s koronavirovou pandemií a pár dní poté začala platit řada přísných opatření, jako například zákaz vycházení od 8 hodin večer do 5 hodin ráno a kompletní zákaz vycházení pro osoby nad 65 let.⁵³ Ve stejný den nastolení nouzového stavu v Srbsku zakázala EU vyvážet ochranné zdravotnické pomůcky s cílem zajistit si uvnitř EU dostatek těchto zásob.⁵⁴ Srbský prezident Vučić na tiskové konferenci v reakci na tento krok prohlásil, že evropská solidarita neexistuje a obrátil se na Čínu, kterou prosil o jakoukoliv pomoc se zdravotnickým materiálem. Během tiskové konference použil například termín „čínští bratři“ a řekl, že bez pomoci Číny nebude možné

⁴⁸ Belgrade Centre for Security Policy, „Serbia in the jaws of the COVID-19“, Report (Belgrade Centre for Security Policy, 2020): 3, <https://www.jstor.org/stable/resrep28724> (staženo 29. dubna 2021).

⁴⁹ Nick James, Max Menzies, a Peter Radchenko, „COVID-19 second wave mortality in Europe and the United States“, *Chaos: An Interdisciplinary Journal of Nonlinear Science* 31, 031105 (2021): 6, <https://doi.org/10.1063/5.0041569> (staženo 29. dubna 2021).

⁵⁰ Aleksandra Stamenkovic a Danijela Sever Radovanovic, „The Impact of Covid19 in Serbia: A new report and call for action from the United Nations“, Shrnutí reportu OSN o následcích COVIDu-19 pro Srbsko, 28. září 2020, <https://serbia.un.org/en/92908-impact-covid19-serbia-new-report-and-call-action-united-nations> (staženo 29. dubna 2021).

⁵¹ Mila Djurđević a Andy Heil, „No Joke! Serbian President Makes Light Of Coronavirus As One More Reason To Hit The Bottle“, *Radio Free Europe/Radio Liberty*, 4. března 2020, <https://www.rferl.org/a/serbian-president-makes-light-of-coronavirus-as-one-more-reason-to-hit-the-bottle/30468925.html> (staženo 18. dubna 2021).

⁵² Ibid.

⁵³ Milica Stojanović, „Belgrade Streets Empty as Serbian Curfew Begins“, *Balkan Insight*, 19. března 2020, <https://balkaninsight.com/2020/03/19/belgrade-streets-empty-as-serbian-curfew-begins/> (staženo 18. dubna 2021).

⁵⁴ Lili Bayer, Jillian Deutsch, Jakob Hanke Vela a Paola Tamma, „EU moves to limit exports of medical equipment outside the bloc“, *Politico*, 15. března 2020, <https://www.politico.eu/article/coronavirus-eu-limit-exports-medical-equipment/> (staženo 18. dubna 2021).

proti koronaviru uspět.⁵⁵ Srbsko se nicméně také 16. března obrátilo na EU s požadavkem, aby mohlo využít finance z Nástroje pro předvstupní pomoc (NPP) na boj s koronavirem. To EU schválila 25. března. Celková přesměřovaná částka činila 94 milionů eur.⁵⁶

Aleksandar Vučić se při řešení krize uchýlil k mnoha populistickým krokům, srbská vláda dala rostoucí počet případů nakažení koronavirem za vinu srbským občanům vracejícím se ze zahraničí⁵⁷ a vydala 1. dubna finanční balík na podporu ekonomiky v hodnotě 5,1 miliardy eur. K tomu poskytla všem občanům Srbska nad 18 let stimulační balíček v hodnotě 100 eur. Ten byl částí populace vnímán negativně v tom, že to byly jejich vlastní peníze ze státního rozpočtu,⁵⁸ a tak vláda jeho vydání pozměnila tak, že jej okolo 2 milionů seniorů dostanou automaticky a zbytek dospělé populace bude muset potvrdit, že si jej přeje dostat.⁵⁹ Volby do parlamentu se posunuly z 26. dubna na 21. června. Podle některých analytiků chtěl Vučić volby co nejdříve, protože mu klesala podpora kvůli celostátním epidemickým restrikcím.⁶⁰ V této době také vláda manipulovala s počty nakažených a úmrtí. S tímto tvrzením přišel portál Balkan Investigative Reporting Network (BIRN) v září. Podle dat ze státního COVID-19 informačního systému se infikovalo a zemřelo v souvislosti s COVID-19 během období od 19. března do 1. června 2020 více lidí, než uváděly úřady.⁶¹ Uvedeno bylo 244 úmrtí,

⁵⁵ Julia Simić, „Serbia turns to China due to ‘lack of EU solidarity’ on coronavirus“, *Euractiv*, 18. března 2020, <https://www.euractiv.com/section/china/news/serbia-turns-to-china-due-to-lack-of-eu-solidarity-on-coronavirus/> (staženo 18. dubna 2021).

⁵⁶ „BELGRADE – EU allows Serbia to repurpose €94 million to fight COVID-19“, *Euractiv*, 26. března 2020, https://www.euractiv.com/section/all/short_news/belgrade-eu-allows-serbia-to-repurpose-e94-million-to-fight-covid-19/ (staženo 18. dubna 2021).

⁵⁷ Milica Stojanović, „Serbia Pins Coronavirus Blame on Returning Serbs ‘Concealing Infection’“, *Balkan Insight*, 3. dubna 2020, <https://balkaninsight.com/2020/04/03/serbia-pins-coronavirus-blame-on-returning-serbs-concealing-infection/> (staženo 18. dubna 2021).

⁵⁸ „FinMin: Pensioners to get € 100, others to call for it; decision ‘in bad taste’“, *NI*, 24. dubna 2020, <https://rs.n1info.com/english/news/a592423-pensioners-in-serbia-will-get-100-euro-others-will-have-to-ask-for-that/> (staženo 29. dubna 2021).

⁵⁹ Danica Šantić a Marija Antić, „Serbia in the time of COVID-19: between ‘corona diplomacy’, tough measures and migration management“, *Eurasian Geography and Economics* 61, č. 4-5 (červen 2020): 8, <https://doi.org/10.1080/15387216.2020.1780457> (staženo 18. dubna 2021).

⁶⁰ „Serbia to hold general election despite pandemic“, *AP News*, 4. května 2020, <https://apnews.com/article/3d528aad9d7e8944884143ddf96cef0d> (staženo 18. dubna 2021).

⁶¹ Natalija Jovanovic, „Serbia Under-Reported COVID-19 Deaths and Infections, Data Shows“, *Balkan Insight*, 22. června 2020, <https://balkaninsight.com/2020/06/22/serbia-under-reported-covid-19-deaths-and-infections-data-shows/> (staženo 18. dubna 2021).

reálně jich však bylo 632, skoro třikrát více.⁶² Celkově však byla situace v Srbsku oproti zemím západní Evropy lepší.

Nouzový stav skončil v Srbsku 6. května, podle Vučiće se počet pozitivních testů ze všech testovaných denně podařilo snížit pod 5 %. Skončil tím zákaz vycházení a otevřely se obchodní centra, restaurace a ostatní podniky. Toto uvolnění přišlo krátce před volbami do parlamentu. Ve volbách dostala Vučićova strana SNS přibližně 62 % hlasů, což znamenalo zisk 191 z 250 křesel v parlamentu. Se 76 % křesel se Vučićovi otevřely možnosti případných ústavních změn. Podle Floriana Biebera absence opozice odhaluje autoritářskou povahu vládního režimu, protože se nyní nemůže opírat o tvrzení, že má Srbsko pluralistický parlament a výsledek voleb může negativně ovlivnit integrační rozhovory s EU.⁶³ Vučić oznámil 7. července v televizním přenosu, že se chystá znovu nastolit zákaz vycházení kvůli zvyšujícímu se počtu nakažených. Ten samý den vyšly proti tomuto rozhodnutí protestovat masy lidí. Během protestů, které nejdříve začaly pokojně, vnikli demonstranti do budovy parlamentu a došlo k mnoha incidentům policejní brutality, jež odsoudil i sám Vučić.⁶⁴ Srbská a západní média tyto protesty označovala jako demonstrace proti lockdownu, podle Dr. Marije Panteličové z Brighton and Sussex Medical School však demonstrace proběhly z důvodu Vučićova rozhodnutí zrušit lockdown na začátku května a vykreslit sebe samého jako úspěšného v boji proti pandemii před volbami.⁶⁵ Prezident Vučić demonstranty popisoval jako „ultrapravicové“, což mělo za účel protestující zdiskreditovat. Demonstrací se účastnily skoro všechny opoziční organizace, ale v posledních fázích protestů byly nejhlasitější pravicové skupiny, protože jejich členové měli největší odhodlání v demonstracích pokračovat, v té době už protestovaly jen desítky lidí.⁶⁶

⁶² „Serbia Hugely Underestimated COVID-19 Death Toll, Official Admits“, *Balkan Investigative Reporting Network*, 30. září 2020, <https://birn.eu.com/news-and-events/news-serbia-hugely-underestimated-covid-19-death-toll-official-admits/> (staženo 18. dubna 2021).

⁶³ Florian Bieber, „Why Everyone Lost Out in Serbia’s Elections“, *Balkan Insight*, 25. června 2020, <https://balkaninsight.com/2020/06/25/why-everyone-lost-out-in-serbias-elections/> (staženo 18. dubna 2021).

⁶⁴ „Coronavirus: Belgrade protesters storm Serb parliament over curfew“, *BBC News*, 8. července 2020, <https://www.bbc.com/news/world-europe-53332225> (staženo 18. dubna 2021).

⁶⁵ Marija Pantelic, „What were the protests in Serbia really about?“, *Al Jazeera*, 21. července 2020, <https://www.aljazeera.com/opinions/2020/7/21/what-were-the-protests-in-serbia-really-about> (staženo 18. dubna 2021).

⁶⁶ Aleksandar Ivković, „Serbian authorities continue to portray protests as far-right, participants claim this is false“, *European Western Balkans*, 21. července 2020, <https://europeanwesternbalkans.com/2020/07/21/serbian-authorities-continue-to-portray-protests-as-far-right-participants-claim-this-is-false/> (staženo 18. dubna 2021).

Srbská vláda další úplný lockdown nastolila až v prosinci 2020, ten však trval jenom přes víkend.⁶⁷ Do té doby platily pouze mírnější opatření, jako například povinné nošení roušek na veřejnosti, zavírání barů a restaurací v určitých večerních hodinách a zákaz hromadného shromažďování.⁶⁸ V půlce února se situace začala zhoršovat a počet nových případů nákazy se rapidně zvyšoval. Další víkendový lockdown vláda nastolila v březnu. Školní výuka se také přesunula do online prostředí. Zdravotnická část srbského krizového štábu vládu žádala o lockdown, který by trval déle než víkend, ale politická část tohoto štábu toto rozhodnutí odmítla ze strachu o dopad na srbskou ekonomiku.⁶⁹

Pandemie COVIDu-19 měla na Srbsko jisté dopady, bylo však jednou z ekonomicky nejméně postižených evropských zemí.⁷⁰ Za rok 2020 se srbské HDP snížilo o 1 %. Podle projekcí Srbské národní banky zaznamená Srbsko růst HDP mezi 5 a 6 % v roce 2021.⁷¹

Odras pandemie v srbských médiích

Podle reportu vydaného Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) nedávala srbská média v období od 26. února do 6. května 2020 mnoho prostoru zdravotnickým profesionálům, většina pozornosti byla věnována politickým osobnostem, nejvíce z nich prezidentu Aleksandaru Vučićovi, který se objevoval na předních stranách v kontextu s bojem proti koronaviru skoro každý den.⁷² Stanice Radiotelevizija Srbije například živě odvysílala přistání letounu s čínskými zdravotnickými potřebami v březnu 2020. Krátce poté udělala společně s dalšími médii rozhovor s prezidentem Vučićem a velvyslancem Chenem Bo.⁷³

⁶⁷ „Business owners in Serbia demand government aid ahead of coronavirus lockdown“, *Reuters*, 2. prosince 2020, <https://www.reuters.com/article/health-coronavirus-serbia-idUSL1N2I1I1> (staženo 18. dubna 2021).

⁶⁸ Jovana Gec, „Alarm grows in Serbia over virus surge; lockdown urged“, *ABC News*, 2. března 2021, <https://abcnews.go.com/Health/wireStory/alarm-grows-serbia-virus-surge-lockdown-urged-76199081> (staženo 18. dubna 2021).

⁶⁹ Dusan Hadzi-Nikolic, „Are rising cases in vaccination-leading Serbia a warning to the UK?“, *Euronews*, 13. března 2021, <https://www.euronews.com/2021/03/13/are-rising-cases-in-vaccination-leading-serbia-a-warning-to-the-uk> (staženo 18. dubna 2021).

⁷⁰ National Bank of Serbia, „Macroeconomic Developments in Serbia“ (duben 2021): 2, https://nbs.rs/export/sites/NBS_site/documents-eng/finansijska-stabilnost/presentation_invest.pdf (staženo 18. dubna 2021).

⁷¹ *Ibid.*, 2.

⁷² OSCE Mission to Serbia, „Analysis of media coverage on COVID-19 epidemic in Serbia“ (20. července 2020): 21, <https://www.osce.org/files/f/documents/e/6/457645.pdf> (staženo 18. dubna 2021).

⁷³ Milica Stojanović, „Serbia: Coronavirus and the media“, *European Journalism Observatory*, 13. května 2020, <https://en.ejo.ch/media-politics/serbia-coronavirus-and-the-media> (staženo 18. dubna 2021).

Ohlasy občanů a zdravotníků, kteří proti pandemii bojovali, byly zredukovány na minimum či ignorovány.⁷⁴ Stanice Radiotelevizija Srbije a deníky Politika a Večernje nechávaly prostor pro vládní interpretaci boje proti koronaviru i v případech, kdy podávaly zprávy z každodenního života, stanice TV Pink a bulvární noviny Kurir a Informer explicitně reprezentovaly vládní postoje a dávaly vládním politikům prostor k šíření jejich agendy. Deníky Kurir a Informer navíc z informací dělaly senzace.⁷⁵ Během analyzované doby se v tisku objevili padesátkrát představitelé Číny, ve 22 textech byli uváděni jako „čínští představitelé“, v 17 textech se objevil čínský prezident Xi Jinping a v 11 velvyslanec v Srbsku Chen Bo. V 26 textech byli čínští představitelé zobrazováni pozitivně a ve zbytku neutrálně.⁷⁶

Srbská vláda vydala na konci března roku 2020 nová pravidla, podle kterých musely všechny místní krizové štáby a zdravotnické instituce předávat informace ohledně pandemie nejprve vládnímu krizovému štábu, jenž pak tyto informace předá veřejnosti.⁷⁷ To znamenalo centralizovaný tok informací ohledně pandemie COVID-19 přímo od vlády. Policie zatkla novinářku Anu Laličovou 1. dubna po tom, co na webu Nova.rs informovala o špatných pracovních podmínkách a nedostatku ochranných pomůcek pro personál v nemocnici ve městě Novi Sad. Tento akt pobouřil Radu Evropy a 27. dubna byla Laličová zproštěna všech obvinění.⁷⁸

Kroky EU a Číny vůči Srbsku v době koronavirové pandemie

Když v březnu 2020 prezident Vučić na tiskové konferenci prohlásil, že evropská solidarita neexistuje, přiletělo několik letadel z Číny se zdravotnickým vybavením, spolu s 6 čínskými zdravotnickými experty, již měli radit se svými zkušenostmi z boje proti koronaviru v Číně. Dosud se neví, co z této dovožky byla pomoc a co se platilo ze státního rozpočtu.⁷⁹

Čína jako první země úspěšně zvládla boj proti koronaviru a v únoru 2020 přišla se strategií „rouškové diplomacie“. Většina výrobních linek na roušky ve světě se nachází právě

⁷⁴ OSCE Mission to Serbia, *Analysis*, 38.

⁷⁵ Ibid, 39.

⁷⁶ Ibid, 24.

⁷⁷ Milica Stojanović. „Serbian Govt Takes Control of Information Flow About Pandemic“, *Balkan Insight*, 1. dubna 2020, <https://balkaninsight.com/2020/04/01/serbian-govt-takes-control-of-information-flow-about-pandemic/> (staženo 18. dubna 2021).

⁷⁸ Milica Stojanović, *Serbia: Coronavirus and the media*.

⁷⁹ Subotić, Janjić, *What have we learned*, 5.

v Číně a mnoho států dodalo Číně pomoc v předchozích měsících, to dalo Číně skoro monopol na posílání roušek a zdravotnického vybavení do světa.⁸⁰ Čína se tímto snažila odklonit počáteční fáze koronavirové pandemie, kdy zbytek světa dával za vinu šíření viru právě jí. Tato pomoc byla často ve formě drahých obchodních smluv a mnohé z pomůcek byly nekvalitní či nepoužitelné, to ale Čína skrývala intenzivními PR kampaněmi doprovázejícími tyto dodávky.⁸¹ Čínská pomoc dorazila do všech zemí Balkánu (kromě Kosova), ale pouze Srbsko bylo ochotno Čínu prezentovat jako „klíčového aktéra“ v boji proti koronaviru. Ostatní země čínskou pomoc přijaly, ale tolik ji nemedializovaly, aby nebyly obviněny z přílišné spolupráce s Čínou.⁸²

Evropská unie na druhou stranu dodala Srbsku 20. března 7,5 milionů eur k boji proti pandemii, což byla část většího balíčku čítajícího 15 milionů eur, které sloužily k podpoře zdravotnického sektoru, zejména dodáním nezbytných zdravotnických zásob.⁸³ Dále Evropská unie dodala 78 milionů eur k pomoci zotavení ekonomiky. Dalším krokem bylo udělení přístupu Srbsku k Fondu solidarity a aktivace Mechanismu civilní ochrany.⁸⁴ Ještě větší pomoc Srbsko obdrželo od EU jako součást balíčku pro země západního Balkánu v celkově hodnotě 3,3 miliardy eur,⁸⁵ z níž Srbsko obdrželo celkem 186,8 milionů eur.⁸⁶

⁸⁰ Rudolf Moritz, *China's Health Diplomacy during Covid-19. The Belt and Road Initiative (BRI) in Action*, SWP Comment 2021/C 09 (Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik, 2021): 3, https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/2021C09_ChinaHealthDiplomacy.pdf (staženo 18. dubna 2021).

⁸¹ Barbora Chrzová a Petr Čermák, „China, pandemic and the western Balkans – lessons for the EU?“, *PSSI Perspectives — 1*, Prague Security Studies Institute (srpen 2020), https://www.pssi.cz/download/docs/8088_791-pssi-perspective-1-china-in-the-western-balkans.pdf (staženo 18. dubna 2021).

⁸² Anastas Vangeli, *Western Balkan Discourses On and Positioning Towards China During the COVID-19 Pandemic*. (Prague: Prague Security Studies Institute (2021): 11, https://www.pssi.cz/download/docs/8496_western-balkan-discourses-on-and-positioning-towards-china-during-the-covid-19-pandemic.pdf (staženo 18. dubna 2021).

⁸³ Strahinja Subotić a Anesa Omeragić, „Timeline of foreign assistance for fighting COVID-19“, *European Policy Centre*, 3. července 2020, <https://cep.org.rs/en/publications/timeline-of-foreign-assistance-for-fighting-covid-19/> (staženo 18. dubna 2021).

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ „Western Balkans' leaders meeting: EU reinforces support to address COVID-19 crisis and outlines proposal for post-pandemic recovery“, press release, *European Commission*, 29. dubna 2020, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_777 (staženo 18. dubna 2021).

⁸⁶ „Infographic - COVID-19: €3.3 billion EU package for the Western Balkans“, *Council of the European Union*, 6. května 2020, <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/economic-support-to-western-balkans/> (staženo 18. dubna 2021).

Po první vlně pandemie se svět rozkoukal a začalo se diskutovat o vakcínách, které by měly vítězství nad koronavirovou pandemií umožnit. Čína této situace využila a vyvinula řadu vlastních vakcín, nejúspěšnější je však vakcína od čínské firmy Sinopharm. První dodávka dorazila do Srbska 16. ledna a do půlky března už 2 ze 7 milionů Srbů dostaly alespoň jednu dávku. Společně s čínskými vakcínami dorazily také ruské.⁸⁷ Vakcína od firmy Sinopharm ještě nebyla schválena Evropskou lékovou agenturou a Srbsko bylo první evropskou zemí, která tuto vakcínu začala používat.⁸⁸

Státy Evropské unie jsou v očkování výrazně pomalejší než například Velká Británie, Izrael či Srbsko. Ke konci března 2021 je nejrychlejším státem v EU Malta, dále Maďarsko, to hlavně díky využití vakcín z Ruska a Číny.⁸⁹ Srbsko v Evropě vyniká díky tomu, že objednalo vakcíny ze všech stran. Od února měli Srbové k dispozici vakcíny od firem AstraZeneca, Pfizer-BioNTech, Sinopharm a také ruský Sputnik V.⁹⁰

V rámci programu COVAX vedeném Světovou zdravotnickou organizací (WHO), Světovou aliancí pro vakcíny a imunizaci (GAVI) a Koalicí pro inovace v připravenosti na epidemie (CEPI) je Srbsko v pozici příjemce. Tento program má za účel dodat potřebné dávky vakcíny chudším státům. Evropská unie je jedním z jeho největších sponzorů. Srbsko má dostat první vakcíny z tohoto programu v dubnu 2021.⁹¹ Celkem by země měla obdržet více než milion vakcín.⁹²

⁸⁷ Angel Petrov, „Serbia’s vaccine diplomacy in China’s shadow“, *Al Jazeera*, 17. března 2021, <https://www.aljazeera.com/opinions/2021/3/17/serbias-vaccine-diplomacy-in-chinas-shadow> (staženo 19. dubna 2021).

⁸⁸ „Serbia becomes first European country to use Chinese COVID vaccine for mass rollout“, *Reuters*, 19. ledna 2021, <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-serbia-vaccine/serbia-becomes-first-european-country-to-use-chinese-covid-vaccine-for-mass-rollout-idINKBN29O1M5> (staženo 18. dubna 2021)

⁸⁹ Michael Ovaska a Prasanta Kumar Dutta, „Europe’s vaccine hesitancy“, *Reuters Graphics*, 1. dubna 2021, <https://graphics.reuters.com/HEALTH-CORONAVIRUS/EU-VACCINES/qmymprelyvr/> (staženo 18. dubna 2021).

⁹⁰ „Serbia could manufacture Russia’s Sputnik V vaccine by year-end: minister“, *Reuters*, 11. února 2021, <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-serbia-russia/serbia-could-manufacture-russias-sputnik-v-vaccine-by-year-end-minister-idUSKBN2AB27Y> (staženo 18. dubna 2021).

⁹¹ „WHO’s Ivanusa: COVAX vaccine in Serbia in early April – maybe“, *NI*, 26. března 2021, <https://rs.n1info.com/english/news/whos-ivanusa-covax-vaccine-in-serbia-in-early-april-maybe/> (staženo 18. dubna 2021).

⁹² „Serbia will soon have 300,000 vaccines from the Covax programme“, *The Government of the Republic of Serbia*, 4. března 2021, <https://www.srbija.gov.rs/vest/en/168796/serbia-will-soon-have-300000-vaccines-from-the-covax-programme.php> (staženo 18. dubna 2021).

Ke konci března začalo Srbsko zvat sousedy, aby si přišli do země pro očkování zdarma. To se však může jevit jako zvláštní krok, protože Srbsko zatím nenačkovalo dostatečný počet své populace k dosažení kolektivní imunity a počet nových případů nakažení začal v březnu prudce stoupat. Podle Jasmina Mujanoviče se Srbsko snaží o dosažení statusu očkovací velmoci v regionu, stejně tak, jako se o to pokouší Rusko a Čína ve světě.⁹³ V Srbsku se také údajně staví produkční linky na výrobu jak ruské⁹⁴, tak i čínské⁹⁵ vakcíny.

Během roku 2020 bylo možné v Srbsku zpozorovat několik událostí, které znepokojily Evropskou unii. Na počátku koronavirové krize zavrhl srbský prezident EU kvůli exkluzi Srbska z exportu zdravotnického materiálu. Následovala užší spolupráce s Čínou za přítomnosti intenzivního mediálního pokrytí. EU krátce na to poskytla Srbsku hojnou finanční podporu, té se však nedostalo takové mediální pozornosti, jako daleko menší pomoci od Číny. Naprostá vládní kontrola nad tokem informací ohledně koronavirové krize a zatčení novinářky byly velice znepokojující, co se týče oblasti svobody vyjadřování. Těchto znepokojujících událostí však bylo více: manipulace se statistikami počtu nakažených a zemřelých v rámci koronavirové krize, náhlé uvolnění krizových opatření před volbami a pokus delegitimizovat demonstranty, kteří šli do ulic kvůli těmto náhlým uvolněním. Na druhou stranu se vláda a prezident mohou jevit jako úspěšní, protože si Srbsko při první vlně pandemie v porovnání se západní Evropou vedlo poměrně dobře a ve „vaccinačním závodu“ je rovněž vepředu.

Analyza expertní diskuse o vlivu srbsko-čínského sblížení na srbsko-unijní vztahy během koronavirové pandemie

Analyzuji expertní diskusi na mezinárodní úrovni odehrávající se v anglickém jazyce ohledně vlivu Číny v Srbsku. Hlavním procesem vyhledávání těchto zdrojů je internet, k tomu používám klíčová slova: *Serbia, China, EU, Covid, relations*. Díky těmto klíčovým slovům jsem našel různé články a autory, avšak dostupných jich bylo poměrně málo. Při vybírání

⁹³ Jasmin Mujanovic, „Serbia’s Vaccine Diplomacy isn’t as Benign as it Looks“, *Balkan Insight*, 1. dubna 2021, <https://balkaninsight.com/2021/04/01/serbias-vaccine-diplomacy-isnt-as-benign-as-it-looks/> (staženo 18. dubna 2021).

⁹⁴ „Serbia could manufacture Russia’s Sputnik V vaccine by year-end: minister“, *Reuters*, 11. února 2021, <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-serbia-russia/serbia-could-manufacture-russias-sputnik-v-vaccine-by-year-end-minister-idUSKBN2AB27Y> (staženo 18. dubna 2021).

⁹⁵ „Serbia to produce Chinese COVID-19 vaccine“, *Euronews*, aktualizováno 11. března 2021, <https://www.euronews.com/2021/03/11/serbia-to-produce-chinese-covid-19-vaccine> (staženo 18. dubna 2021).

expertů je brána v potaz jejich relevantnost, tedy vzdělání, zkušenosti v oboru a institucionální zakotvení. Nejčastěji využívané zdroje jsou články v médiích, zejména na portálu Balkan Insight, který se specializuje na země Balkánu. Při čtení textů vztahujících se k tématu jsem zaznamenal tři typy interpretací srbsko-čínských vztahů, které mohu kategorizovat takto: prvním je přesvědčení, že spolupráce Srbska s Čínou nemá ve své podstatě negativní dopady na vztahy Srbska s EU, ale má celkově pozitivní dopady pro Srbsko. Druhým typem je tvrzení, že srbská spolupráce s Čínou je zveličována a dává se jí až příliš velká váha, tudíž srbská spolupráce s Čínou může či nemusí mít pozitivní důsledky pro Srbsko a záleží pouze na Evropské unii, jak se k ní postaví. Třetí typ interpretace vychází z přesvědčení, že spolupráce Srbska s Čínou má negativní dopady na vztahy mezi Srbskem a EU.

Zastánci srbsko-čínské spolupráce

Do prvního typu interpretace srbsko-čínských vztahů, kterým je přesvědčení, že spolupráce Srbska s Čínou nemá negativní dopady na vztahy Srbska s EU, ale má pozitivní dopady pro Srbsko, mohu zařadit srbské politické představitele z vládnoucí strany SNS, zejména prezidenta Aleksandara Vučiće a čínské politiky z Komunistické strany Číny. Hlasy těchto politiků zaznívají z médií a novináři jsou vůči nim velice často kritičtí.

Aleksandar Vučić v květnu 2020 v článku na portálu US News Evropskou unii ujistil, že cílem Srbska je integrace do EU a obchodování a přijímání pomoci od Číny v době koronavirové pandemie nijak Srbsko neodklání od trajektorie k integraci do EU.⁹⁶ Z toho se tedy dá usoudit, že Vučić s Čínou obchoduje kvůli ekonomickým zájmům Srbska, ale jelikož je EU pro Srbsko daleko důležitějším aktérem, dává prioritu integraci do EU. Vučićovy výroky proti EU po začátku nouzového stavu v březnu 2020 se dají interpretovat jako pokus o posílení vlastní pozice v rámci domácí politiky. Vučić tak vypadá jako vůdce, který se nebojí oslovit v případě nouze o pomoc jinou velmoc, než je Evropská unie. Veřejné mínění v Srbsku jde čím dál více proti Evropské unii a více naproti Číně, jak již bylo předtím zmíněno v rámci veřejného průzkumu z roku 2018.⁹⁷ To však Vučiće neodradí od cesty k Evropské integraci,

⁹⁶ Aleksandar Vucic, „‘Coronavirus Diplomacy’ Won’t Change Serbia’s Path“, *U.S. News*, 7. května 2020, <https://www.usnews.com/news/best-countries/articles/2020-05-07/coronavirus-diplomacy-wont-change-serbias-path> (staženo 29. dubna 2021).

⁹⁷ National Democratic Institute, „*Between East and West*, formát bez číslovaných stran, 8. strana dokumentu s nadpisem „SERBIA: RUSSIA AND CHINA ARE SEEN MOST FAVORABLY AMONG FOREIGN ACTORS“.

protože v rámci EU toho může Srbsko získat nejvíce nejen v ekonomické otázce. Srbská cesta se tak zatím jeví jako pokračování předešlé politiky čtyř pilířů, tedy spolupráce s Evropskou unií, Spojenými státy, Čínou a Ruskem. Vytváření nových vazeb s Čínou však může Srbsko na cestě do Evropské unie poškodit v několika sektorech. Otázka životního prostředí, jež je po budování nepřilíš ekologických průmyslových projektů Čínou na srbském území velice důležitým tématem v jednáních mezi EU a Srbskem. V rámci ochrany životního prostředí je důležité téma znečištění vzduchu.⁹⁸ Dalším problémem je utlačování svobody projevu, příkladem může být zatčení novinářky kvůli informování ohledně situace v srbské nemocnici. Zadávání veřejných zakázek je také palčivým tématem pro Srbsko a EU, jako součást integračního procesu musí Srbsko srovnat svoji legislativu s EU *acquis*.⁹⁹

Dalšími aktéry, které mohu zařadit do prvního proudu, jsou nejvyšší čínští představitelé, členové Komunistické strany Číny a samotný čínský prezident Xi Jinping. Možný způsob výkladu čínských cílů je, že Čína uznává směr zemí západního Balkánu k integraci do Evropské unie a hlavním dlouhodobým cílem čínského vlivu je evropský trh, nikoli trh balkánských zemí.¹⁰⁰ Směřovat Srbsko a ostatní balkánské země od cesty k integraci do EU tedy není v čínských zájmech, protože by to ztížilo úsilí o proniknutí na evropský trh. K těmto zájmům Čína využívá svou platformu 17+1, do které země západního Balkánu pasují jako součástka ve stroji.

Čínský postoj ke spolupráci se Srbskem mohu nastínit článkem z mediálního portálu *globaltimes.cn*, jenž je pod taktovkou Čínské komunistické strany. V tomto článku se spolupráce Číny se Srbskem vychvaluje, a dokonce se i zmiňuje dotazník z října 2020, ve kterém 75 % místních Srbů vnímá Čínu jako zemi, která za poslední roky Srbsku pomohla

⁹⁸ Barbora Chrzova a Tena Prelec, „It’s Time to Act on Air Pollution in the Balkans“, *Balkan Insight*, 28. ledna 2021, <https://balkaninsight.com/2021/01/28/its-time-to-act-on-air-pollution-in-the-balkans/> (staženo 29. dubna 2021).

⁹⁹ European Commission, „Key Findings“.

¹⁰⁰ Florian Bieber et al., „The Western Balkans in Times of the Global Pandemic“, Policy brief, *Balkans in Europe Policy Advisory Group* (duben 2020): 13, <https://biepag.eu/wp-content/uploads/2020/04/BiEPAG-Policy-Brief-The-Western-Balkans-in-Times-of-the-Global-Pandemic.pdf> (staženo 29. dubna 2021).

nejvíce, ale doplňující statistiky pomoci, ve kterých je EU suverénně na prvním místě, se v článku dohledat nedají.¹⁰¹

Neutrální postoj v otázce srbsko-čínských vztahů

Druhým typem interpretace srbsko-čínských vztahů je vesměs neutrální postoj, tedy že význam srbsko-čínské spolupráce je zveličován a záleží na Evropské unii, jak se k tomu postaví. Jedním z expertů, kteří spadají pod tento typ interpretace, je Anastas Vangeli, hostující profesor na Vysoké škole ekonomie a podnikání na univerzitě v Lublani. Je také výzkumným pracovníkem v EU*Asia Institute, ESSCA School of Management a vedoucím nerezidentem v ChinaMed Project, Torino World Affairs Institute. Anastas Vangeli nemá k Číně tak kritický přístup jako ostatní analyzovaní experti, a působení Číny na Balkáně je podle něj zveličováno. V rámci institucionálního zakotvení má Vangeli určité vazby na Čínu, ESSCA School of Management aktivně vyvíjí společenské vazby s Čínou ve formě spolupráce ve vzdělávacím sektoru.

Podle Vangeliho nebyla spolupráce s Čínou pro země západního Balkánu do roku 2016-2017 politicky citlivá. Číně se nepodařilo zůstat mimo domácí politickou scénu těchto zemí kvůli udržitelnosti životního prostředí a financí v souvislosti s různými čínsko-balkánskými projekty.¹⁰² Po roce 2016, kdy se zhoršily vztahy mezi Spojenými státy a Čínou, se zhoršily i vztahy mezi Evropskou unií a Čínou. Dnes je podle Vangeliho nemožné mluvit o Čínském vlivu na Balkáně bez toho, aby se brala v potaz situace mezi „Západem“ a „Východem“. Vztahy mezi Západem a Čínou tak budou ovlivňovat v budoucnu vztahy mezi zeměmi západního Balkánu a Čínou a američtí a evropští političtí představitelé by v budoucnu mohli místo neúnavného soupeření s Čínou popřemýšlet spíše o spolupráci.¹⁰³ Země západního Balkánu budou podle Vangeliho s Čínou spolupracovat i do budoucna, tato spolupráce bude

¹⁰¹ Zhao Kendi, Qing Mu a Wang Zhen, „Serbia’s efforts to build ties with China pay off with leading vaccination scale in Europe“, *Global Times*, 1. února 2021, <https://www.globaltimes.cn/page/202102/1214656.shtml> (staženo 29. dubna 2021).

¹⁰² Anastas Vangeli, „West’s Tension With China Presents Balkans With Tough Choices“, *Balkan Insight*, 2. dubna 2021, <https://balkaninsight.com/2021/04/02/wests-tension-with-china-presents-balkans-with-tough-choices/> (staženo 29. dubna 2021).

¹⁰³ Ibid.

díky geopolitickému napětí ve světě kontroverzní, ale balkánské země to budou dělat pouze kvůli ekonomickým zájmům.¹⁰⁴

Další představitelkou tohoto typu interpretace je Jelena Miličová, ředitelka Centra pro euroatlantická studia (CEAS) v Bělehradě a jedna z nejvýznamnějších srbských politických analytiček, která aktivně prosazuje integraci Srbska do Evropské unie. Čínský vliv v Srbsku je podle ní zveličovaný a na srbsko-unijní vztahy nemá kooperace s Čínou v době pandemie vliv. Na druhou stranu poskytuje Evropské unii rady pro ucelení vlivu v regionu, to je s největší pravděpodobností dáno vazbami na CEAS. Miličová v článku na portálu thediplomat.com z dubna 2020 tvrdí, že Čína se na rozdíl od Ruska nesnaží překazit vyřešení sporu o Kosovo a nevytváří zábrany na srbské cestě do EU. Srbská spolupráce s Čínou má alespoň částečně za účel zředit ruský vliv v Srbsku. Kooperace mezi Čínou a Srbskem je podle Miličové podobná jako kooperace mezi Čínou a jinými státy EU a čínské asistenci při koronavirové krizi se věnuje příliš mnoho pozornosti. O tom, že Čína takto asistovala v jiných zemích EU, se už tolik nepíše.¹⁰⁵ Miličová za základ srbsko-čínských vztahů považuje pozici Číny v otázce sporu o Kosovo. Kdyby Evropská unie a Spojené státy chtěly vytlačit čínský vliv ze Srbska, stačilo by pomoci Srbsku a Kosovu dojít ke kompromisu. Miličová tvrdí, že Srbsko nechce, aby Čína nahradila Západ v pozici nejdůležitějšího partnera a žádné množství pomoci v boji proti koronaviru Číně v tomto ohledu nepomůže.¹⁰⁶ Na druhou stranu Miličová varuje Srbsko před používáním čínských technologií v oblasti obrany, bezpečnostních systémů a veřejné správy. Dále navrhuje Evropské unii, aby čelila čínským investicím v balkánském regionu zjednodušením přístupu pro kandidátské země k finančním prostředkům na vývoj infrastruktury. Evropský blok by měl vyvinout jednotnou politiku a sadu požadavků pro čínské investice, zejména v oblasti technologií a telekomunikace.¹⁰⁷

¹⁰⁴ Anastas Vangeli, „China’s Belt and Road in the Balkans in the Post-COVID-19 Era“, in *IEMed Mediterranean Yearbook 2020*, IEMed (Barcelona, IEMed 2020): 203, https://www.iemed.org/observatori/arees-danalisi/arxius-adjunts/anuari/med.2020/China_Belt_Road_Balkans_Anastas_Vangelis_IEMed_YearBook2020.pdf (staženo 29. dubna 2021).

¹⁰⁵ Jelena Milic, „China Is Not Replacing the West in Serbia“, *The Diplomat*, 3. dubna 2020, <https://thediplomat.com/2020/04/china-is-not-replacing-the-west-in-serbia/> (staženo 29. dubna 2021).

¹⁰⁶ Milic, *China Is Not Replacing the West in Serbia*.

¹⁰⁷ Ibid.

Kritici srbsko-čínských vztahů

Třetí typ interpretace srbsko-čínských vztahů spočívá v názoru, že srbsko-čínská spolupráce poškozují srbsko-unijní vztahy. Většina lidí, které jsem pod tento interpretační typ zařadil, mají či měli určité vazby na západní struktury a evropské instituce. Jsou to však experti jak z balkánského regionu, tak i ze západní Evropy. Jedním z představitelů tohoto typu interpretace je Vladimír Shopov, zakladatel Bulharského institutu pro mezinárodní záležitosti. Vladimír Shopov byl dříve poradcem bulharské mise v EU, poradcem politiky EU pro ministra vnitra a poradcem na ministerstvu zahraničních věcí a parlamentu. V současné době je hostujícím politickým členem Evropské rady pro zahraniční věci. V rámci jeho životní práce má Shopov vazby na západní struktury, zejména EU.

Podle Shopova je momentálně Čína historicky na vrcholu angažovanosti v zemích západního Balkánu, avšak zvyšující se dohled nad čínskými aktivitami v oblasti, vstup zemí do NATO a EU, kulturní odlišnosti a role Číny v koronavirové pandemii se jeví jako překážky v rozšiřování vlivu.¹⁰⁸ V posledních deseti letech bylo možné věřit, že rozšiřování čínského vlivu na Balkáně je pouze důsledkem ambivalence Západu vůči tomuto regionu, západním zemím se moc nechtělo spolupracovat se zeměmi západního Balkánu a rámec platformy 17+1 viděly bohatší západní země pouze jako něco, co se chudším balkánským zemím momentálně hodilo v oblasti diplomacie, politiky a správy. Podle Shopova však mnoho věcí naznačuje, že čínské aktivity jsou součástí většího celku, který má jasný plán a pohybuje se jasným směrem.¹⁰⁹ Čína si chce v balkánském regionu vybudovat základnu, a i když oficiálně deklarovala, že není proti integraci balkánských zemí do EU, využila co nejvíce zpoždění EU v tomto směru k budování vlivu v regionu. Shopov dále doporučuje západním politikům, aby pečlivě mapovali čínské aktivity v regionu a uzavřeli rozvojovou mezeru, kterou západní politici vytvořili nečinností v tomto regionu, nevytvořením jasného geopolitického cíle pro tyto země a váháním mezi dvěma možnostmi: přetvořením balkánských zemí na „náravníkovou

¹⁰⁸ Vladimír Shopov, „Decade of patience: How China became a power in the Western Balkans“, Policy Brief, *The European Council on Foreign Relations* (únor 2021): 20–21, <https://ecfr.eu/wp-content/uploads/Decade-of-patience-How-China-became-a-power-in-the-Western-Balkans.pdf> (staženo 29. dubna 2021).

¹⁰⁹ Shopov, *Decade of patience*, 18–19.

zónu“ a integrací do západních struktur. Dále by se Západ měl znovu snažit o získání podpory veřejnosti v regionu.¹¹⁰

Dalším představitelem třetího typu interpretace srbsko-čínských vztahů je Vuk Vuksanović, který je Ph.D. kandidátem v oblasti mezinárodních vztahů na London School of Economics and Political Science (LSE) a spolupracovník LSE IDEAS, think tanku LSE pro zahraniční politiku. Podle Vuksanoviče je intenzivní spolupráce Srbska s Čínou během koronavirové pandemie pokusem Vučića přinutit EU, aby Srbsku dodala více pomoci. Nejvíce zřejmé to bylo, když EU zakázala export zdravotnických zásob mimo EU na začátku pandemie a Vučić se obrátil na Čínu. Tato taktika zafungovala a EU rychle přišla s pomocí. Vuksanović tvrdí, že to tak bylo nejen během rouškové diplomacie v březnu 2020, ale i během vakcínové diplomacie v roce 2021, kdy Srbsko jako první země v Evropě začalo používat čínské vakcíny. Srbsko se tak snaží balancovat mezi velmocemi tak, aby toho získalo co nejvíce.¹¹¹ Podle Vuksanoviče chce srbská vláda v domácí politice skórovat body tím, že bude propagovat Čínu a Evropská unie jí bude sloužit jako „boxovací pytel“. Pro srbskou populaci je jednodušší věřit v čínskou pomoc než v tu evropskou, protože členství v EU se jeví nereálné.¹¹² Ukončit vztahy s Čínou tak není kvůli zdoluhavému procesu integrace do EU pro srbskou vládu výhodné.¹¹³ Vuksanović tvrdí, že největší prohru udeřila čínská vakcínová diplomacie v Srbsku Evropské unii. Opět nastala situace, kdy byla EU výrazně pomalá v dodání pomoci a Čína toho využila. Podle Vuksanoviče brala vždy EU srbskou integraci jako samozřejmost a Čína tlačí na otevřené dveře, pořád je však čas na napravení chyb, kterých se Evropská unie dopustila, ale měla by si pospíšet.¹¹⁴

Do třetího interpretačního typu spadá také Florian Bieber, profesor dějin a politiky jihovýchodní Evropy na univerzitě v Grazu. Je koordinátorem The Balkans in Europe Policy

¹¹⁰ Shopov, *Decade of patience*, 21–23.

¹¹¹ Vuk Vuksanović, „Chinese Vaccine Diplomacy Comes to Serbia“, *Center for European Policy Analysis*, 12. února 2021, <https://cepa.org/chinese-vaccine-diplomacy-comes-to-serbia/> (staženo 29. dubna 2021).

¹¹² Sandra Maksimović, „Vuksanović: By criticizing the EU and promoting China, Belgrade continues its balancing policy“, *European Western Balkans*, 28. ledna 2021, <https://europeanwesternbalkans.com/2021/01/28/vuksanovic-by-criticizing-the-eu-and-promoting-china-belgrade-continues-its-balancing-policy/> (staženo 29. dubna 2021).

¹¹³ Sandra Maksimović, „Vuksanović: Vaccines as a means of promoting partnership with China and Russia“, *European Western Balkans*, 4. března 2021, <https://europeanwesternbalkans.com/2021/03/04/vuksanovic-vaccines-as-a-means-of-promoting-partnership-with-china-and-russia/> (staženo 29. dubna 2021).

¹¹⁴ Vuksanović, *Chinese Vaccine Diplomacy Comes to Serbia*.

Advisory Group (BiEPAG) a drží post Jean Monnet Chair. BiEPAG propaguje evropskou integraci a upevňování demokracie v zemích západního Balkánu. V rámci těchto vazeb spadají Bieber a BiEPAG pod třetí názorový proud. Podle Floriana Biebera představují červnové volby do parlamentu v Srbsku hrozbu pro rozšiřovací proces EU. Srbskému parlamentu schází reálná opozice a stále více se jeví autoritářské rysy nynější vlády. Ten, kdo toho v této situaci nejvíce ztrácí, je Evropská unie.¹¹⁵

Podle publikace od BiEPAG z dubna 2020 by Evropská unie měla vyžadovat větší transparentnost v bilaterálních dohodách mezi zeměmi západního Balkánu a čínskými firmami a důsledné aplikování pravidel pro zadávání veřejných zakázek a státní pomoci, které tyto státy budou muset zavést jako jeden z požadavků SAA. Dále by měla EU projednávat s kandidátskými zeměmi pořizování čínských technologií, které by mohly být použity ke kontrole nebo ohrožování svobod a práv občanů, či podryvat kybernetickou bezpečnost EU.¹¹⁶

V publikaci zaznívá názor, že dopady čínské rouškové diplomacie v době koronavirové pandemie nemusí znamenat větší angažovanost Číny v zemích západního Balkánu, ale Srbsko se může stát výjimkou.¹¹⁷ Země EU by se však měly stát vzorem pro země ZB a využít krizi pro vytvoření nové vize, ve které by byl kladen maximální důraz na svobodu, demokracii, lidská práva a solidaritu. S Čínou může EU spolupracovat v oblastech jako například volný obchod či změna klimatu, ale měla by být kritická v oblastech jako lidská práva a sledování veřejnosti pomocí technologií.¹¹⁸

V publikaci od BiEPAG také zaznívají rady pro Evropskou unii, ta by měla v rámci prevence dodatečné polarizace a napětí více usilovat o poskytování asistence a pomoci a aktivně zahrnovat region ZB v plánech pro post-covidovou rekonstrukci. Aby jiní geopolitičtí aktéři nedostali šanci převzít vliv nad tímto regionem, je nutné tuto pomoc zřetelně komunikovat se všemi státy a je třeba čelit dezinformacím.¹¹⁹

Další expertkou, již řadím pod třetí interpretační typ srbsko-čínských vztahů, je Majda Ruge, vyšší pracovnice v programu Wider Europe na European Council on Foreign Relations

¹¹⁵ Bieber, *Why Everyone Lost Out in Serbia's Elections*.

¹¹⁶ Bieber et al., *The Western Balkans in Times of the Global Pandemic*, 15.

¹¹⁷ Ibid, 12–13.

¹¹⁸ Ibid, 14.

¹¹⁹ Bieber et al., *The Western Balkans in Times of the Global Pandemic*, 34.

(ECFR) se sídlem v Berlíně. Před nástupem do ECFR strávila tři roky jako stážistka ve Foreign Policy Institute / SAIS na Johns Hopkins University. Dvakrát vypovídala jako znalec na slyšeních před Výborem pro zahraniční vztahy Senátu USA pro západní Balkán. Také pracovala v řídicích a poradních kapacitách pro Delegaci Evropské komise v Bosně a Hercegovině a pro misi OBSE v Bosně a Hercegovině. Ruge má tedy v rámci své práce vazby na Evropskou unii.

Podle Majdy Ruge spolupráce Srbska s Čínou nepomáhá srbskému úsilí o integraci do Evropské unie, a to kvůli čínským projektům v infrastruktuře, které nepodléhají evropským standardům pro zadávání veřejných zakázek. Další projekty, jako třeba továrny ve městech Smederovo a Bor nepodléhají evropským standardům pro životní prostředí. Koronavirová krize dala Vučićovi možnost eskalovat verbální útoky na EU, protože v době začátku pandemie byly státy EU zaneprázdněny řešením vlastní situace. Srbský příklad tak není příběhem o evropské demokracii a štědrém čínském dárci, ale o vzájemně prospěšné diplomacii mezi stále více neliberální srbskou vládou a Čínou, kterou srbská vláda využívá ke své legitimizaci.¹²⁰

Majda Ruge tvrdí, že Srbsko sedí na dvou židlích, protože není nikým nuceno si vybrat stranu. Musí být přinuceno nést odpovědnost, pro Srbsko bude nejdůležitější vztah ten s Evropou a žádné množství propagandy to nezmění.¹²¹

Evropská unie by pak dle Ruge měla zlepšit své PR ohledně dodávání pomoci do zemí ZB. Srdce občanů si však EU nezíská posíláním finanční pomoci autoritářským vládám, které tyto finance promrhají. Evropský blok by tak měl zkusit vytvořit svůj vlastní způsob podpory, jako například US Millennium Challenge Corporation, založená americkým kongresem v roce 2004. Tím by bylo snazší financovat reformní starosty či nemocnice místo špatně řízených vlád.¹²²

¹²⁰ Janka Oertel a Majda Ruge, „Serbia’s coronavirus diplomacy unmasked“, Commentary, *European Council on Foreign Relations*, 26. března 2020,

https://ecfr.eu/article/commentary_serbias_coronavirus_diplomacy_unmasked/ (staženo 29. dubna 2021).

¹²¹ Ibid.

¹²² Nicu Popescu a Majda Ruge, „Serbia and coronavirus propaganda: High time for a transactional EU“, Commentary, *European Council on Foreign Relations*, 4. června 2020,

https://ecfr.eu/article/commentary_serbia_and_coronavirus_propaganda_high_time_for_a_transactional/ (staženo 29. dubna 2021).

Dalším expertem, kterého mohu zařadit do třetího argumentačního typu, je Srečko Latal. Během válek v 90. letech působil jako korespondent Associated Press pro Bosnu a Hercegovinu, Kosovo a zbytek Balkánu. Od roku 2000 pracoval jako odborník na komunikaci a politický poradce pro EU a Světovou banku. Založil regionální think-tank Social Overview Service (SOS) a pracoval jako jeho ředitel a hlavní analytik. Během posledních dvou desetiletí také úzce spolupracoval s BIRN a v současné době pracuje jako jejich regionální redaktor. Latal má tedy očividné vazby na západní struktury. Ačkoliv je poměrně kritický k přístupu Evropské unie k zemím západního Balkánu, řadím ho pod třetí argumentační typ.

Latal v článku z července 2020 tvrdí, že pomalá reakce Evropské unie na počátku pandemie a rychlá pomoc od Číny a Ruska negativně ovlivnily vnímání balkánské veřejnosti ohledně budoucnosti evropské integrace.¹²³ Tvrdí, že Čína, Rusko i USA využívají koronavirovou pandemii k ucelení svých pozic v balkánských zemích a rozdílné zájmy těchto velmocí ohrožují jak perspektivu evropské integrace pro tento region, tak i jeho stabilitu.¹²⁴

Podle Latala se po úpadku rouškové diplomacie, rusko-srbského bratrství a americké snahy o vedení kosovsko-srbského dialogu znovu vynořila Evropská unie jako klíčový spojenec balkánského regionu a opravdová stabilizační síla, avšak pořád je daleko od zabezpečení své pozice v regionu. Protichůdné zájmy regionální a globálních aktérů nabízejí během koronavirové krize dostatek příležitostí pro vznik nových balkánských krizí.¹²⁵

Latal tvrdí, že pokud EU bude chtít upevnit svou pozici na Balkáně a pomoci regionu ve stabilizaci a normalizaci, bude muset změnit svůj přístup, čemuž se poslední desetiletí Evropská unie a její členské země vyhýbaly.¹²⁶ Tvrdí, že všichni ostatní globální aktéři již začleňují země západního Balkánu do svých geopolitických her a od EU by bylo rozumné, kdyby udělala to samé a začala se dívat na tento region ne jako na přítěž, ale jako na přínos,

¹²³ Srečko Latal, „EU Can’t Afford to Lose the Battle for the Balkans“, *Eastern Focus*, 2. července 2020, <https://www.eastern-focus.eu/2020/07/eu-cant-afford-to-lose-the-battle-for-the-balkans/> (staženo 29. dubna 2021).

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ Latal, *The Western Balkans*, 4.

¹²⁶ Ibid, 4.

který může ovlivnit stabilitu celého kontinentu.¹²⁷ Latal dále nabízí Evropské unii rady, jak upevnit svůj vliv v regionu a nedovolit ostatním aktérům se čím dál více angažovat.

Výsledky analýzy

Většina mnou analyzovaných autorů a expertů na problematiku srbsko-unijních a srbsko-čínských vztahů spadá pod třetí typ interpretace srbsko-čínských vztahů, podle něhož stupňující se spolupráce Srbska s Čínou poškozuje srbsko-unijní vztahy. Tito experti mají většinou vazby na západní struktury a evropské instituce (těmi jsou například univerzity či think tanky). V rámci druhého interpretačního typu, podle něhož je spolupráce Srbska s Čínou zveličována, jsem zaznamenal pouze dva experty, těmi jsou Anastas Vangeli a Jelena Miličová. Vangeli má k Číně přívětivější postoj, zároveň má vazby na ESSCA School of Management, která aktivně vyvíjí své vlastní vazby s Čínou ve vzdělávacím sektoru. Výjimkou se zde stává Jelena Miličová, která v mnoha ohledech interpretuje situaci podobně jako Vangeli, ale svým institucionálním zakotvením patří spíše k expertům třetího interpretačního typu. Tvrdí totiž, že je vliv Číny v Srbsku zveličován, ale na druhou stranu poskytuje rady pro Evropskou unii ohledně způsobu, jak ucelit svůj vliv v balkánském regionu a zároveň čelit vlivu Číny. Jelena Miličová má vazby na CEAS a propaguje integraci Srbska do EU a NATO, nemá tedy žádné spojení s Čínou.

Pod první interpretační typ, podle něhož má spolupráce s Čínou na Srbsko pozitivní dopady, jsem zařadil srbské politické představitele z vládnoucí strany SNS a zejména prezidenta Aleksandara Vučiče. Dále pod tento typ interpretace spadají čínští političtí představitelé z Komunistické strany Číny, hlavně tedy čínský prezident Xi Jinping. Hlas prvního interpretačního typu, v této práci tedy srbských a čínských politiků, zaznívá z médií a novináři jsou vůči nim velice často kritičtí. Nepodařilo se mi najít žádné uznávané experty, kteří by spadali pod první interpretační typ, což je s velkou pravděpodobností dáno tím, že sleduji anglickojazyčnou diskusi.

Zeměpisná lokace působení expertů v analýze nehrála roli, analyzoval jsem jak názory od autorů z balkánského regionu, tak i ze západní Evropy a nezaznamenal jsem jakoukoliv regionální zaujatost, pokud nepočítám srbské politické představitele z SNS a čínské politiky

¹²⁷ Latal, *The Western Balkans*, 4.

z CCP. Závěrečné vyhodnocení vazeb zkoumaných expertů ukazuje, že všichni, kteří spadali pod třetí argumentační typ, měli v současnosti či minulosti určité vazby na západní instituce. Často jsou však k EU velice kritičtí a nebojí se vyzdvihnout pochybení evropského bloku během začátku koronavirové pandemie. Řada z nich kritizuje postoj Evropské unie k zemím západního Balkánu, zejména tedy nedostatečné snahy o integraci regionu do svého bloku.

Závěr

Práce se zabývá analýzou expertní diskuse ohledně spolupráce Srbska s Čínou během koronavirové pandemie. Nejdříve nastiňuje srbskou zahraniční politiku, vliv Číny v Srbsku a dále průběh koronavirové pandemie a kroky EU a Číny vůči Srbsku během ní. Na závěr provádí analýzu expertní anglickojazyčné diskuse ohledně dopadů sbližování Srbska s Čínou na srbsko-unijní vztahy v době koronavirové pandemie. Analýza spočívá ve vyhledávání názorů expertů pomocí internetu a klíčových slov *Serbia, China, EU, Covid, relations*. Práce identifikuje tři základní typy interpretace dopadů sbližování Srbska s Čínou na srbsko-unijní vztahy. Podle prvního interpretačního typu je srbské sbližování s Čínou pro zemi prospěšné a nemá negativní dopady na srbsko-unijní vztahy. Podle druhého typu je spolupráce Srbska s Čínou zveličována a podle třetího má srbská spolupráce s Čínou negativní následky na vztahy Srbska s Evropskou unií. Většina analyzovaných expertů spadá pod třetí interpretační typ a dva jsou zařazeni k druhému. Experti, kteří by zastávali první typ interpretace se nepodařilo najít, to je s největší pravděpodobností způsobeno tím, že práce sleduje anglickojazyčnou mezinárodní diskusi. V rámci prvního typu argumentace se tedy jedná hlavně o pohled šířený srbskými a čínskými představiteli, který je reprodukován skrze média.

Dalším sledovaným aspektem jsou vazby analyzovaných expertů na různé instituce a případný vliv těchto vazeb na jejich názory. Většina expertů spadajících pod třetí interpretační typ má vazby na západní a evropské struktury, ale jsou vůči Evropské unii často velice kritičtí. V rámci druhého interpretačního typu pracuje jeden expert na vysoké škole, která má vazby na Čínu v oblasti vzdělávání. Sledování mezinárodní anglickojazyčné diskuse vedlo v rámci práce k analyzování zejména expertů s vazbami na evropské organizace a struktury, mezi kterými převažuje kritický přístup k Číně.

Po provedení analýzy lze odpovědět na výzkumnou otázku a konstatovat, že se většina expertů v diskusi shodne na tom, že čínský vliv představuje určitá negativa pro srbsko-unijní vztahy, zejména pro srbské snahy o integraci do EU. Většina analyzovaných expertů přišla s tipy a radami pro EU ohledně konsolidace vlivu v zemích západního Balkánu a potlačení čínských snah o uchopení pozice v tomto roztržitém regionu. Téma koronavirové krize je velice čerstvé, takže anglickojazyčná diskuse není zatím tak obsáhlá. Jedním z nejzřetelnějších negativ srbsko-čínské spolupráce je podle expertů neekologičnost čínských projektů, například ocelárna ve městě Smederovo. Dalším problémem je porušování pravidel pro zadávání veřejných zakázek ve prospěch čínských investičních plánů. Několik expertů varuje před používáním čínských technologií ve vnitřních otázkách státu. Na druhou stranu srbské sblížení s Čínou na samotném počátku pandemie v březnu 2020 přimělo Evropskou unii se v určitém slova smyslu „probudit“ z transu, během kterého zaspala možnost pomoci balkánským státům jako první velmoc. Po probuzení Evropská unie přispěchala s pomocí v řádu miliard eur, začala se znovu o region aktivně zajímat a po dlouhé době opět nastartovala kosovsko-srbský dialog, což však bylo také způsobeno snahou Ameriky vést tento dialog pod svým křídlem.

Summary

The thesis deals with the analysis of the expert debate regarding the cooperation of Serbia with China during the coronavirus pandemic. It first outlines Serbia's foreign policy, China's influence in Serbia, and the course of the coronavirus pandemic and the EU's and China's actions toward Serbia during the pandemic. Finally, it analyzes the English-language expert debate on the impacts of Serbia's increased cooperation with China during the coronavirus pandemic on Serbian-EU relations. The analysis consists in searching for the opinions of experts using the Internet and the keywords *Serbia, China, EU, Covid, relations*. The thesis identifies three basic types of interpretation of the impacts of Serbia's increased cooperation with China during the coronavirus pandemic on Serbian-EU relations. According to the first type of interpretation, Serbia's increased cooperation with China is beneficial for the country and has no negative effects on Serbia-EU relations. According to the second type, Serbia's cooperation with China is exaggerated, and according to the third, Serbian cooperation with China has negative consequences for Serbia's relations with the European Union. Most of the analyzed experts fall under the third type of interpretation and two are included in the

second. Experts who would advocate the first type of interpretation could not be found, this is most likely due to the fact that the thesis focuses on the English-language international debate. The first type of interpretation is therefore mainly a view disseminated by Serbian and Chinese officials, which is shared through the media.

Another part this thesis focuses on are the linkages of the analyzed experts with various institutions and the possible influence of these linkages on their opinions. Most experts falling under the third type of interpretation have ties to Western and European institutions, but are often very critical of the European Union. Under the second type of interpretation, one expert works at a university that has its own linkages with China in the field of education. Analyzing the international English-language debate led mostly to the analysis of experts with linkages with European institutions and structures, among which a critical approach to China prevails.

Following the analysis, the research question can be answered and it can be stated that most experts in the international debate agree that the Chinese influence represents a certain negative for Serbian-EU relations, especially for Serbian efforts to integrate into the EU. Most of the analyzed experts came up with tips and advice for the EU on consolidating its influence in the Western Balkans and suppressing China's efforts to seize a position in this fragmented region. The topic of the coronavirus crisis is very fresh, so the English-language debate is not very extensive yet. According to experts, one of the most obvious negatives of Serbian-Chinese cooperation is the non-ecological nature of Chinese projects, such as the steel plant in the town of Smederovo. Another problem is the violation of public procurement rules in favor of Chinese investment plans. Several experts warn against the use of Chinese technology in the internal affairs of the state. On the other hand, Serbia's increased cooperation with China at the very beginning of the pandemic in March 2020 forced the European Union, in a sense, to "wake up" from a trance, during which it had "fallen asleep" instead of helping the Balkan states as the first global power. After waking up, the European Union rushed to the aid with billions of euros, became actively interested in the region again, and after a long time resumed the Kosovo-Serbian dialogue, but this was also due to America's efforts to conduct this dialogue under its wing.

Seznam použité literatury

Bayer, Lili, Jillian Deutsch, Jakob Hanke Vela a Paola Tamma. „EU moves to limit exports of medical equipment outside the bloc“. Politico, 15. března 2020, <https://www.politico.eu/article/coronavirus-eu-limit-exports-medical-equipment/> (staženo 18. dubna 2021).

Belgrade Centre for Security Policy. „Serbia in the jaws of the COVID-19 pandemic“. Report. (Belgrade Centre for Security Policy, 2020), <https://www.jstor.org/stable/resrep28724> (staženo 29. dubna 2021).

Belt and Road Initiative, „Belt and Road Initiative“. Oficiální stránky projektu Belt and Road. <https://www.beltroad-initiative.com/belt-and-road/> (staženo 18. dubna 2021).

Bieber, Florian a Nikolaos Tzifakis, eds. *The Western Balkans in the World: Linkages and Relations with Non-Western Countries* (1st ed.). London: Routledge, 2019.

Bieber, Florian et al. „The Western Balkans in Times of the Global Pandemic“. Policy brief, *Balkans in Europe Policy Advisory Group* (duben 2020), <https://biepag.eu/wp-content/uploads/2020/04/BiEPAG-Policy-Brief-The-Western-Balkans-in-Times-of-the-Global-Pandemic.pdf> (staženo 29. dubna 2021).

Bieber, Florian. „Why Everyone Lost Out in Serbia’s Elections“. Balkan Insight, 25. června 2020, <https://balkaninsight.com/2020/06/25/why-everyone-lost-out-in-serbias-elections/> (staženo 18. dubna 2021).

Chrzová, Barbora a Petr Čermák. „China, pandemic and the western Balkans – lessons for the EU?“. *PSSI Perspectives — 1*, Prague Security Studies Institute (srpen 2020), https://www.pssi.cz/download//docs/8088_791-pssi-perspective-1-china-in-the-western-balkans.pdf (staženo 18. dubna 2021).

Chrzova, Barbora a Tena Prelec. „It’s Time to Act on Air Pollution in the Balkans“. *Balkan Insight*, 28. ledna 2021, <https://balkaninsight.com/2021/01/28/its-time-to-act-on-air-pollution-in-the-balkans/> (staženo 29. dubna 2021).

Djurđević, Mila a Andy Heil. „No Joke! Serbian President Makes Light Of Coronavirus As One More Reason To Hit The Bottle“. Radio Free Europe/Radio Liberty, 4. března 2020,

<https://www.rferl.org/a/serbian-president-makes-light-of-coronavirus-as-one-more-reason-to-hit-the-bottle/30468925.html> (staženo 18. dubna 2021).

Dzihic, Vedran. „Serbia Must Choose Soon Between Despotism and Rational State“. *Balkan Insight*, 7. září 2020, <https://balkaninsight.com/2020/09/07/serbia-must-choose-soon-between-despotism-and-rational-state/> (staženo 29. dubna 2021).

European Commission. „A credible enlargement perspective for and enhanced EU engagement with the Western Balkans“. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions, 6. února 2018, Strasbourg, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-credible-enlargement-perspective-western-balkans_en.pdf (staženo 18. dubna 2021).

European Commission. „Key findings of the 2020 Report on Serbia“. Zveřejněno 6. října 2020. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/country_20_1792 (staženo 18. dubna 2021).

Gec, Jovana. „Alarm grows in Serbia over virus surge; lockdown urged“. *ABC News*, 2. března 2021, <https://abcnews.go.com/Health/wireStory/alarm-grows-serbia-virus-surge-lockdown-urged-76199081> (staženo 18. dubna 2021).

Grievesson, Richard, Julia Gruebler a Mario Holzner. „Western Balkans EU Accession: Is the 2025 Target Date Realistic?“. wiiw Policy Note/Policy Report č. 22 (květen 2018), <https://wiiw.ac.at/western-balkans-eu-accession-is-the-2025-target-date-realistic--dlp-4526.pdf> (staženo 18. dubna 2021).

Hadzi-Nikolic, Dusan. „Are rising cases in vaccination-leading Serbia a warning to the UK?“. Euronews, 13. března 2021, <https://www.euronews.com/2021/03/13/are-rising-cases-in-vaccination-leading-serbia-a-warning-to-the-uk> (staženo 18. dubna 2021).

Hartwell, Christopher a Katarzyna Sidlo. „Serbia’s cooperation with China, the European Union, Russia and the United States of America“. *Policy Department, Directorate-General for External Policies, European Parliament*, 2017, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ab5192c5-de27-11e7-a506-01aa75ed71a1> (staženo 29. dubna 2021).

Huijuan, Wang. „Feature: Eased visa policies boost exchanges, cooperation between China, Balkan nations“. *Xinhua*, 4. července 2018, http://www.xinhuanet.com/english/2018-07/04/c_137301602.htm (staženo 18. dubna 2021).

International Crisis Group. „*Relaunching the Kosovo-Serbia Dialogue*“. Europe Report N°262 (25. leden 2021), https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/262-kosovo-serbia-dialogue_0.pdf (staženo 18. dubna 2021).

Ivković, Aleksandar. „Reports cited by Serbia in response to Freedom House show an even darker image of democracy in the country“. *European Western Balkans*, 26. května 2020, <https://europeanwesternbalkans.com/2020/05/26/reports-cited-by-serbia-in-response-to-freedom-house-show-an-even-darker-image-of-democracy-in-the-country/> (staženo 29. dubna 2021).

Ivković, Aleksandar. „Serbian authorities continue to portray protests as far-right, participants claim this is false“. *European Western Balkans*, 21. července 2020, <https://europeanwesternbalkans.com/2020/07/21/serbian-authorities-continue-to-portray-protests-as-far-right-participants-claim-this-is-false/> (staženo 18. dubna 2021).

James, Nick, Max Menzies, a Peter Radchenko. „COVID-19 second wave mortality in Europe and the United States“. *Chaos: An Interdisciplinary Journal of Nonlinear Science* 31, 031105 (2021) <https://doi.org/10.1063/5.0041569> (staženo 29. dubna 2021).

Jovanovic, Natalija. „Serbia Under-Reported COVID-19 Deaths and Infections, Data Shows“. *Balkan Insight*, 22. června 2020, <https://balkaninsight.com/2020/06/22/serbia-under-reported-covid-19-deaths-and-infections-data-shows/> (staženo 18. dubna 2021).

Karásková, Ivana, Alicja Bachulska, Ágnes Szunomár, Stefan Vladislavljev, eds. *Empty shell no more: China's growing footprint in Central and Eastern Europe*. Prague: Association for International Affairs (AMO), 2020. https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2020/04/CHOICE_Empty-shell-no-more-4.pdf (staženo 18. dubna 2021).

Keil, Soeren a Bernard Stahl, eds. *The Foreign Policies of Post-Yugoslav States: From Yugoslavia to Europe*. London: Palgrave Macmillan, 2014, <https://link.springer.com/book/10.1057%2F9781137384133#about> (staženo 14. března 2021).

Kendi, Zhao, Qing Mu a Wang Zhen. „Serbia’s efforts to build ties with China pay off with leading vaccination scale in Europe“. *Global Times*, 1. února 2021, <https://www.globaltimes.cn/page/202102/1214656.shtml> (staženo 29. dubna 2021).

Latal, Srečko. „EU Can’t Afford to Lose the Battle for the Balkans“. *Eastern Focus*, 2. července 2020, <https://www.eastern-focus.eu/2020/07/eu-cant-afford-to-lose-the-battle-for-the-balkans/> (staženo 29. dubna 2021).

Latal, Srečko. „The Western Balkans: Between the EU and a Hard Place“. Policy paper, *Prague Security Studies Institute* (září 2020). https://www.pssi.cz/download//docs/8326_the-western-balkans-between-the-eu-and-a-hard-place.pdf (staženo 18. dubna 2021).

Lilyanova, Velina. „The Western Balkans and the EU Enlargement and challenges“. Briefing, European Parliamentary Research Service. (září 2016), [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/589791/EPRS_BRI\(2016\)589791_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/589791/EPRS_BRI(2016)589791_EN.pdf) (staženo 18. dubna 2021).

Maksimović, Sandra. „Vuksanović: By criticizing the EU and promoting China, Belgrade continues its balancing policy“. *European Western Balkans*, 28. ledna 2021, <https://europeanwesternbalkans.com/2021/01/28/vuksanovic-by-criticizing-the-eu-and-promoting-china-belgrade-continues-its-balancing-policy/> (staženo 29. dubna 2021).

Maksimović, Sandra. „Vuksanović: Vaccines as a means of promoting partnership with China and Russia“. *European Western Balkans*, 4. března 2021, <https://europeanwesternbalkans.com/2021/03/04/vuksanovic-vaccines-as-a-means-of-promoting-partnership-with-china-and-russia/> (staženo 29. dubna 2021).

Milic, Jelena. „China Is Not Replacing the West in Serbia“. *The Diplomat*, 3. dubna 2020, <https://thediplomat.com/2020/04/china-is-not-replacing-the-west-in-serbia/> (staženo 29. dubna 2021).

Moritz, Rudolf. *China’s Health Diplomacy during Covid-19. The Belt and Road Initiative (BRI) in Action*, SWP Comment 2021/C 09. Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik, 2021. <https://www.swp->

berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/2021C09_ChinaHealthDiplomacy.pdf (staženo 18. dubna 2021).

Mujanovic, Jasmin. „Serbia’s Vaccine Diplomacy isn’t as Benign as it Looks“, *Balkan Insight*. 1. dubna 2021, <https://balkaninsight.com/2021/04/01/serbias-vaccine-diplomacy-isnt-as-benign-as-it-looks/> (staženo 18. dubna 2021).

National Bank of Serbia. „Macroeconomic Developments in Serbia“, duben 2021, https://nbs.rs/export/sites/NBS_site/documents-eng/finansijska-stabilnost/presentation_invest.pdf (staženo 18. dubna 2021).

National Democratic Institute. „*Between East and West: Public Opinion & Media Disinformation in the Western Balkans*“. Public opinion research, 25. ledna 2019, https://www.ndi.org/sites/default/files/Download%20Report_1.pdf (staženo 18. dubna 2021).

OECD. „The Covid-19 crisis in Serbia“. 31. ledna 2021, <https://www.oecd.org/south-east-europe/COVID-19-Crisis-in-Serbia.pdf> (staženo 18. dubna 2021).

Oertel, Janka a Majda Ruge. „Serbia’s coronavirus diplomacy unmasked“. Commentary, *European Council on Foreign Relations*, 26. března 2020, https://ecfr.eu/article/commentary_serbias_coronavirus_diplomacy_unmasked/ (staženo 29. dubna 2021).

OSCE Mission to Serbia. „Analysis of media coverage on COVID-19 epidemic in Serbia“. 20. července 2020, <https://www.osce.org/files/f/documents/e/6/457645.pdf> (staženo 18. dubna 2021).

Ovaska, Michael a Prasanta Kumar Dutta. „Europe’s vaccine hesitancy“. *Reuters Graphics*, 1. dubna 2021, <https://graphics.reuters.com/HEALTH-CORONAVIRUS/EU-VACCINES/qmymprelyvr/> (staženo 18. dubna 2021).

Pantelic, Marija. „What were the protests in Serbia really about?“. Al Jazeera, 21. července 2020, <https://www.aljazeera.com/opinions/2020/7/21/what-were-the-protests-in-serbia-really-about> (staženo 18. dubna 2021).

Petrov, Angel. „Serbia’s vaccine diplomacy in China’s shadow“. *Al Jazeera*, 17. března 2021, <https://www.aljazeera.com/opinions/2021/3/17/serbias-vaccine-diplomacy-in-chinas-shadow> (staženo 18. dubna 2021).

Petrović, Miloš. „EU integration process of Serbia: a vicious circle of high politics?“. *Review of International Affairs* 70, č. 1175 (2019): 23–48, <https://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=shib&custid=s1240919&direct=true&db=poh&AN=139996706&site=eds-live&scope=site&lang=cs> (staženo 18. dubna 2021).

Popescu, Nicu a Majda Ruge. „Serbia and coronavirus propaganda: High time for a transactional EU“. *Commentary, European Council on Foreign Relations*, 4. června 2020, https://ecfr.eu/article/commentary_serbia_and_coronavirus_propaganda_high_time_for_a_transactional/ (staženo 29. dubna 2021).

Šantić, Danica a Marija Antić. „Serbia in the time of COVID-19: between “corona diplomacy”, tough measures and migration management“. *Eurasian Geography and Economics* 61, č. 4-5 (červen 2020): 546–558, <https://doi.org/10.1080/15387216.2020.1780457> (staženo 18. dubna 2021).

Shopov, Vladimir. „Decade of patience: How China became a power in the Western Balkans“. *Policy Brief, The European Council on Foreign Relations* (únor 2021), <https://ecfr.eu/wp-content/uploads/Decade-of-patience-How-China-became-a-power-in-the-Western-Balkans.pdf> (staženo 29. dubna 2021).

Simić, Julia. „Serbia turns to China due to ‘lack of EU solidarity’ on coronavirus“. *Euractiv*, 18. března 2020, <https://www.euractiv.com/section/china/news/serbia-turns-to-china-due-to-lack-of-eu-solidarity-on-coronavirus/> (staženo 18. dubna 2021).

Stamenkovic, Aleksandra a Danijela Sever Radovanovic. „The Impact of Covid19 in Serbia: A new report and call for action from the United Nations“. *Shrnutí reportu OSN o následcích COVIDu-19 pro Srbsko*, 28. září 2020, <https://serbia.un.org/en/92908-impact-covid19-serbia-new-report-and-call-action-united-nations> (staženo 29. dubna 2021).

Stojanović, Milica. „Belgrade Streets Empty as Serbian Curfew Begins“. *Balkan Insight*, 19. března 2020, <https://balkaninsight.com/2020/03/19/belgrade-streets-empty-as-serbian-curfew-begins/> (staženo 18. dubna 2021).

Stojanovic, Milica. „Chinese and Serbian Ruling Parties Pledge ‘All-Time’ Friendship“. *Balkan Insight*, 14. října 2019, <https://balkaninsight.com/2019/10/14/chinese-and-serbian-ruling-parties-pledge-all-time-friendship/> (staženo 18. dubna 2021).

Stojanović, Milica. „Serbia Pins Coronavirus Blame on Returning Serbs ‘Concealing Infection’“. *Balkan Insight*, 3. dubna 2020, <https://balkaninsight.com/2020/04/03/serbia-pins-coronavirus-blame-on-returning-serbs-concealing-infection/> (staženo 18. dubna 2021).

Stojanović, Milica. „Serbia: Coronavirus and the media“. *European Journalism Observatory*, 13. května 2020, <https://en.ejo.ch/media-politics/serbia-coronavirus-and-the-media> (staženo 18. dubna 2021).

Stojanović, Milica. „Serbian Govt Takes Control of Information Flow About Pandemic“. *Balkan Insight*, 1. dubna 2020, <https://balkaninsight.com/2020/04/01/serbian-govt-takes-control-of-information-flow-about-pandemic/> (staženo 18. dubna 2021).

Subotić, Strahinja a Anesa Omeragić. „Timeline of foreign assistance for fighting COVID-19“. *European Policy Centre*, 3. července 2020, <https://cep.org.rs/en/publications/timeline-of-foreign-assistance-for-fighting-covid-19/> (staženo 18. dubna 2021).

Subotić, Strahinja a Miloš Janjić. „What have we learned from the COVID-19 crisis in terms of Sino-Serbian relations?“. *Policy Brief, European Policy Centre* (duben 2020). <https://cep.org.rs/wp-content/uploads/2020/04/What-have-we-learned-from-the-COVID-19-crisis-in-terms-of-Sino-Serbian-relations.pdf> (staženo 29. března 2021).

The Delegation of the European Union to the Republic of Serbia. „FDI to Serbia“. <http://europa.rs/serbia-and-the-eu/trade/fdi-in-serbia/?lang=en> (staženo 18. dubna 2021).

The Delegation of the European Union to the Republic of Serbia. „SERBIA – EU TRADE LIBERALISATION“. Webová stránka informující o obchodu Srbska. <http://europa.rs/serbia-and-the-eu/trade/?lang=en> (staženo 18. dubna 2021).

The Delegation of the European Union to the Republic of Serbia. „EU ASSISTANCE TO SERBIA“. <https://europa.rs/eu-assistance-to-serbia/?lang=en> (staženo 18. dubna 2021).

Tonchev, Plamen. „China’s road: into the Western Balkans“. *The European Union Institute for Security Studies*, únor 2017,

<https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief%203%20China%27s%20Silk%20Road.pdf> (staženo 18. dubna 2021).

Vangeli, Anastas. „China’s Belt and Road in the Balkans in the Post-COVID-19 Era“. In *IEMed Mediterranean Yearbook 2020*, IEMed (Barcelona, IEMed, 2020): 201–204, https://www.iemed.org/observatori/arees-danalisi/arxius-adjunts/anuari/med.2020/China_Belt_Road_Balkans_Anastas_Vangelis_IEMed_YearBook2020.pdf (staženo 29. dubna 2021).

Vangeli, Anastas. „West’s Tension With China Presents Balkans With Tough Choices“. *Balkan Insight*, 2. dubna 2021, <https://balkaninsight.com/2021/04/02/wests-tension-with-china-presents-balkans-with-tough-choices/> (staženo 29. dubna 2021).

Vangeli, Anastas. *Western Balkan Discourses On and Positioning Towards China During the COVID-19 Pandemic*. Prague: Prague Security Studies Institute, 2021, https://www.pssi.cz/download/docs/8496_western-balkan-discourses-on-and-positioning-towards-china-during-the-covid-19-pandemic.pdf (staženo 18. dubna 2021).

Vucic, Aleksandar. „‘Coronavirus Diplomacy’ Won’t Change Serbia’s Path“. *U.S. News*, 7. května 2020, <https://www.usnews.com/news/best-countries/articles/2020-05-07/coronavirus-diplomacy-wont-change-serbias-path> (staženo 29. dubna 2021).

Vuksanovic, Vuk. „Chinese Vaccine Diplomacy Comes to Serbia“. *Center for European Policy Analysis*, 12. února 2021, <https://cepa.org/chinese-vaccine-diplomacy-comes-to-serbia/> (staženo 29. dubna 2021).

„BELGRADE – EU allows Serbia to repurpose €94 million to fight COVID-19“. *Euractiv*, 26. března 2020, https://www.euractiv.com/section/all/short_news/belgrade-eu-allows-serbia-to-repurpose-e94-million-to-fight-covid-19/ (staženo 18. dubna 2021).

„Business owners in Serbia demand government aid ahead of coronavirus lockdown“. *Reuters*, 2. prosince 2020, <https://www.reuters.com/article/health-coronavirus-serbia-idUSL1N2I1I1> (staženo 18. dubna 2021).

„Coronavirus: Belgrade protesters storm Serb parliament over curfew“. *BBC News*, 8. července 2020, <https://www.bbc.com/news/world-europe-53332225> (staženo 18. dubna 2021).

„EU: Serbia-Kosovo Talks 'Back On Track' After Virtual Meeting Between Leaders“. *Radio Free Europe/Radio Liberty*, 12. června 2020, <https://www.rferl.org/a/leaders-of-kosovo-serbia-to-hold-talks-in-eu-effort-to-reboot-dialogue/30721718.html> (staženo 18. dubna 2021).

„FinMin: Pensioners to get € 100, others to call for it; decision 'in bad taste'“. *NI*, 24. dubna 2020, <https://rs.n1info.com/english/news/a592423-pensioners-in-serbia-will-get-100-euro-others-will-have-to-ask-for-that/> (staženo 29. dubna 2021).

„Infographic - COVID-19: €3.3 billion EU package for the Western Balkans“. Council of the European Union, 6. května 2020, <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/economic-support-to-western-balkans/> (staženo 18. dubna 2021).

„Poll: Russia and China are Serbians' 'best friends'“. *Euractiv*, 23. listopadu 2020, https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/poll-russia-and-china-are-serbians-best-friends/ (staženo 18. dubna 2021).

„Rule of law kills Serbia-EU talks for this year“. *Euractiv*, 4. prosince 2020, https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/rule-of-law-kills-serbia-eu-talks-for-this-year/ (staženo 18. dubna 2021).

„Serbia becomes first European country to use Chinese COVID vaccine for mass rollout“. *Reuters*, 19. ledna 2021, <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-serbia-vaccine/serbia-becomes-first-european-country-to-use-chinese-covid-vaccine-for-mass-rollout-idINKBN29O1M5> (staženo 18. dubna 2021)

„Serbia could manufacture Russia's Sputnik V vaccine by year-end: minister“. *Reuters*, 11. února 2021, <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-serbia-russia/serbia->

could-manufacture-russias-sputnik-v-vaccine-by-year-end-minister-idUSKBN2AB27Y (staženo 18. dubna 2021).

„Serbia Hugely Underestimated COVID-19 Death Toll, Official Admits“. *Balkan Investigative Reporting Network*, 30. září 2020, <https://birn.eu.com/news-and-events/news-serbia-hugely-underestimated-covid-19-death-toll-official-admits/> (staženo 18. dubna 2021).

„Serbia to hold general election despite pandemic“. *AP News*, 4. května 2020, <https://apnews.com/article/3d528aad9d7e8944884143ddf96cef0d> (staženo 18. dubna 2021).

„Serbia to produce Chinese COVID-19 vaccine“. *Euronews*, aktualizováno 11. března 2021, <https://www.euronews.com/2021/03/11/serbia-to-produce-chinese-covid-19-vaccine> (staženo 18. dubna 2021).

„Serbia will soon have 300,000 vaccines from the Covax programme“. *the Government of the Republic of Serbia*, 4. března 2021, <https://www.srbija.gov.rs/vest/en/168796/serbia-will-soon-have-300000-vaccines-from-the-covax-programme.php> (staženo 18. dubna 2021).

„The EU-facilitated Belgrade-Pristina Dialogue in 2020“. *European Union External Action Service*, 4. ledna 2021, https://eeas.europa.eu/diplomatic-network/eu-facilitated-dialogue-belgrade-pristina-relations/91123/eu-facilitated-belgrade-pristina-dialogue-2020_en (staženo 18. dubna 2021).

„Western Balkans' leaders meeting: EU reinforces support to address COVID-19 crisis and outlines proposal for post-pandemic recovery“. European Commission press release, 29. dubna 2020, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_777 (staženo 18. dubna 2021).

„WHO's Ivanusa: COVAX vaccine in Serbia in early April – maybe“. *NI*, 26. března 2021, <https://rs.n1info.com/english/news/whos-ivanusa-covax-vaccine-in-serbia-in-early-april-maybe/> (staženo 18. dubna 2021).

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
Jméno:	Jiří Schwarzer
E-mail:	57125291@fsv.cuni.cz
Studijní obor:	Mezinárodní teritoriální studia
Semestr a školní rok zahájení práce:	letní, 2019/2020
Semestr a školní rok ukončení práce:	letní, 2020/2021
Vedoucí bakalářského semináře:	JUDr. Vladimír Handl, CSc.
Vedoucí práce:	Mgr. Barbora Chrzová
Název práce:	Dopady sblížení Srbska s Čínou během koronavirové pandemie na srbsko-unijní vztahy pohledem expertů
Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek):	V první polovině roku 2020 vypukla v Evropě pandemie způsobená novým typem koronaviru COVID-19. Většina zemí nastolila řadu restriktivních opatření za účelem prevence šíření tohoto viru, a to mělo veliký vliv na mezinárodní dění. Srbsko se již řadu let snaží balancovat mezi čtyřmi velmocemi: Evropskou unií, USA, Ruskem a Čínou, to vše v rámci politiky čtyř pilířů, kterou definoval bývalý srbský prezident Boris Tadić. Zároveň Srbsko usiluje o integraci do Evropské unie, rok 2020 byl však v plnění požadavků EU velice slabý. Ihned po vyhlášení nouzového stavu v březnu roku 2020 se srbský prezident Aleksandar Vučić obrátil na Čínu a zkritizoval Evropskou unii. Jaký mají na sblížení Srbska s Čínou během koronavirové pandemie pohled experti v této oblasti? Jaké má toto sblížení dopad na vztahy mezi Srbskem a Evropskou unií?
Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max 10. řádek):	Od zadání projektu jsem práci upřesnil a zvolil dvě výzkumné otázky: Jak se liší názory expertů na dopady sblížení Srbska s Čínou během koronavirové pandemie na srbsko-unijní vztahy? Jak jsou názory expertů ovlivněny jejich institucionálními vazbami? Po domluvě s vedoucí práce jsem se rozhodl analyzovat expertní diskusi na toto téma, protože je čerstvé a poměrně neprobádané a je zde možnost přispět do akademické debaty. Dále jsem se rozhodl klást důraz na dopady sblížení Srbska s Čínou během koronavirové pandemie na srbsko-unijní vztahy. Práce se tedy soustřeďuje na expertní diskusi ohledně dopadů srbsko-čínského sblížení během koronavirové pandemie na srbsko-unijní vztahy a dopady pandemie na vztahy mezi Srbskem a Čínou jsou v práci probírány obecně.
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):	Práce je strukturovaná na úvod, ve kterém definuji téma, problematiku a rozebírám použitou literaturu. První hlavní kapitolou je historický kontext srbské zahraniční politiky od pádu režimu Slobodana Miloševiče. Zahrnuty jsou obecné rysy srbské zahraniční politiky, snahy o integraci do Evropské unie a počátky vlivu Číny v Srbsku. Druhou hlavní kapitolou je koronavirová pandemie v Srbsku od vyhlášení nouzového stavu v březnu 2020. V rámci této části je sledován vývoj situace v Srbsku, odraz pandemie v médiích a kroky EU a Číny vůči Srbsku během pandemie. Třetí a poslední hlavní kapitolou je analýza expertní diskuse ohledně vlivu srbského sblížení s Čínou během

pandemie na srbsko-unijní vztahy. Jsou zde představeny postup a kritéria analýzy, následuje samotná analýza a poté zhodnocení výsledků. Po této kapitole následuje závěr práce, ve kterém shrnuji veškeré výsledky.

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max 30. hlavních titulů)

Belgrade Centre for Security Policy. „SERBIA IN THE JAWS OF THE COVID-19 PANDEMIC“. Report. (Belgrade Centre for Security Policy, 2020), <https://www.jstor.org/stable/resrep28724> (staženo 29. dubna 2021).

Bieber, Florian a Nikolaos Tzifakis, eds. *The Western Balkans in the World: Linkages and Relations with Non-Western Countries* (1st ed.). London: Routledge, 2019.

Bieber, Florian et al. „The Western Balkans in Times of the Global Pandemic“. Policy brief, Balkans in Europe Policy Advisory Group (duben 2020), <https://biepag.eu/wp-content/uploads/2020/04/BiEPAG-Policy-Brief-The-Western-Balkans-in-Times-of-the-Global-Pandemic.pdf> (staženo 29. dubna 2021).

European Commission. „Key findings of the 2020 Report on Serbia“. Zveřejněno 6. října 2020. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/country_20_1792 (staženo 18. dubna 2021).

Hartwell, Christopher a Katarzyna Sidlo. „Serbia’s cooperation with China, the European Union, Russia and the United States of America“. Policy Department, Directorate-General for External Policies, European Parliament, 2017, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ab5192c5-de27-11e7-a506-01aa75ed71a1> (staženo 29. dubna 2021).

International Crisis Group, „Relaunching the Kosovo-Serbia Dialogue“, Europe Report N°262 (25. leden 2021), https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/262-kosovo-serbia-dialogue_0.pdf (staženo 18. dubna 2021).

Karásková, Ivana, Alicja Bachulska, Ágnes Szunomár, Stefan Vladislavljev, eds. *Empty shell no more: China’s growing footprint in Central and Eastern Europe*. Prague: Association for International Affairs (AMO), 2020. https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2020/04/CHOICE_Empty-shell-no-more-4.pdf (staženo 18. dubna 2021).

Keil, Soeren a Bernard Stahl, eds. *The Foreign Policies of Post-Yugoslav States: From Yugoslavia to Europe*. London: Palgrave Macmillan, 2014, <https://link.springer.com/book/10.1057%2F9781137384133#about> (staženo 14. března 2021).

Latal, Srećko. „The Western Balkans: Between the EU and a Hard Place“. Policy paper, Prague Security Studies Institute (září 2020). https://www.pssi.cz/download//docs/8326_the-western-balkans-between-the-eu-and-a-hard-place.pdf (staženo 18. dubna 2021).

OSCE Mission to Serbia. „Analysis of media coverage on COVID-19 epidemic in Serbia“, 20. července 2020, <https://www.osce.org/files/f/documents/e/6/457645.pdf> (staženo 18. dubna 2021).

Šantić, Danica a Marija Antić. „Serbia in the time of COVID-19: between “corona diplomacy”, tough measures and migration management“. Eurasian Geography and Economics 61, č. 4-5 (červen 2020): 546–558, <https://doi.org/10.1080/15387216.2020.1780457> (staženo 18. dubna 2021).

Shopov, Vladimir. „Decade of patience: How China became a power in the Western Balkans“. Policy Brief, The European Council on Foreign Relations (únor 2021), <https://ecfr.eu/wp-content/uploads/Decade-of-patience-How-China-became-a-power-in-the-Western-Balkans.pdf> (staženo 29. dubna 2021).

Subotić, Strahinja a Miloš Janjić. „What have we learned from the COVID-19 crisis in terms of Sino-Serbian relations?“. Policy Brief, European Policy Centre (duben 2020). <https://cep.org.rs/wp-content/uploads/2020/04/What-have-we-learned-from-the-COVID-19-crisis-in-terms-of-Sino-Serbian-relations.pdf> (staženo 29. března 2021).

Vangeli, Anastas. Western Balkan Discourses On and Positioning Towards China During the COVID-19 Pandemic. Prague: Prague Security Studies Institute, 2021, https://www.pssi.cz/download/docs/8496_western-balkan-discourses-on-and-positioning-towards-china-during-the-covid-19-pandemic.pdf (staženo 18. dubna 2021).

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		